

ÎN SPATELE GRATIILOR, CU FAȚA SPRE LUME. **TINERII ÎN CONFLICT CU LEGEA**

GHID MASS-MEDIA PRIVIND RELATĂRILE ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI JUVENILE

ALINA RADU & IGOR GUZUN

CENTRUL MEDIA
PENTRU TINERI

ÎN SPATELE GRATIILOR, CU FAȚA SPRE LUME. **TINERII ÎN CONFLICT CU LEGEA**

GHID MASS-MEDIA PRIVIND RELATĂRILE ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI JUVENILE

ALINA RADU & IGOR GUZUN

CZU

Coordonator: Veronica BOBOC

Autori: Alina RADU & Igor GUZUN

Design: Igor CONDREA

Publicația este ilustrată cu imagini realizate de tineri de la Centrul Media, precum și cu imagini ale fotografului italian Giacomo Pirozzi, produse în iunie 2005 în Republica Moldova.

Acest ghid este editat de Centrul Media pentru Tineri cu sprijinul Reprezentanței UNICEF în Moldova în cadrul proiectului „Tinerii promovează vocile tinerilor”.

Opiniile exprimate în această publicație aparțin autorilor și nu reflectă neapărat politicile și poziția UNICEF.

© Text: Alina Radu & Igor Guzun, 2006.

© Prezentare grafică: Periscop, 2006.

Toate drepturile rezervate.

ISBN

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Radu, Alina, Guzun, Igor

Cuprins

CUVÂNT ÎNAINTE..... 5

PREFAȚĂ 7

1. PORTRERE ÎN CUVINTE

Privire generală 13

A intervieva tinerii aflați în conflict cu legea 29

Cuvinte, limbaj și echilibru.
Folosirea terminologiei corecte 41

Procedee mass-media de protecție a identității 51

Cifrele. Dincolo de statistici, tinerii 53

2. INIȚIATIVE ALE CENTRULUI MEDIA PENTRU TINERI ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI JUVENILE

Un ziar pentru tinerii în conflict cu legea
a fost lansat la Penitenciarul din Lipcani 62

Un redactor-șef după gratii 63

Tinerii jurnaliști de la Centrul Media au produs
spoturi sociale audio pentru a informa semenii
despre pericolul conflictelor cu legea.....65

Un studio de radio a fost inaugurat
la Penitenciarul din Lipcani 66

Atelierul „Mass-media și justiția juvenilă”.
Lecții pentru puterea a patra. Vorbire directă.....69

3. RESURSE PENTRU DOCUMENTARE

Regulile de la Beijing.
Ansamblul regulilor minime ale Națiunilor Unite
cu privire la administrarea justiției pentru minori
(29 noiembrie 1985).....75

Principiile de la Riyadh.
Principiile Organizației Națiunilor Unite
pentru prevenirea delincvenței juvenile
(14 decembrie 1990) 89

Regulile de la Havana.
Normele Organizației Națiunilor Unite
pentru protecția minorilor privați de libertate
(14 decembrie 1990) 97

Recomandările Comitetului de Miniștri
al Consiliului Europei cu privire la noile moduri
de abordare a delincvenței juvenile și rolul
justiției juvenile (24 septembrie 2003) 107

4. EDIȚII ALE CENTRULUI MEDIA PENTRU TINERI .. 111 AUTORI..... 118

Cuvânt înainte

UNICEF Moldova

Prefață

O relatare jurnalistică în domeniul justiției juvenile nu este un proces verbal, iar un interviu cu un tânăr aflat în conflict cu legea – nu este un interogatoriu. Această carte este o pledoarie în favoarea unor subiecte echilibrate și sensibile, în care protagoniștii acestora – copiii și tinerii în conflict cu legea – sunt tratați cu responsabilitate, ca ființe umane, cu respect pentru demnitatea și drepturile lor. S-ar putea ca drepturile lor să fi fost încălcate prea des, ajungând și ei, la rândul lor, să nu respecte legea sau să nu o cunoască în general.

Istoriile acestor tineri pot fi deopotrivă atrăgătoare și convingătoare. Profesionismul reportajelor depinde de perspectiva și mijloacele de investigare pe care le folosesc reporterii și editorii. Câteva repere pentru acestea se află în paginile care urmează.

Orice faptă a unui tânăr ajuns în conflict cu legea trebuie plasată într-un context social, unde și ceilalți actori comunitari – familia, tutorii, profesorii sau liderii locali – au partea lor de responsabilitate pentru condițiile care l-au determinat pe adolescent să comită o infracțiune. Iată de ce practicile bune de jurnalism,

consemnate aici, solicită o contextualizare a situației care i-a făcut pe copii și tineri victime sau autori ai unor crime.

Am decupat din presa ultimilor ani subiecte care se înscriu în practicile bune de relatare despre tinerii în conflict cu legea. Mai multe recomandări ale profesioniștilor media se regăsesc aplicate în aceste articole. Astfel, prin exemplele lor reușite, colegii noștri care au promovat tema dintr-o perspectivă etică și umanizată pot fi considerați co-autori ai cărții. Dacă profesia de reporter poate fi învățată prin experiențe jurnalistice pozitive, utilizarea recomandărilor din această ghid poate oferi un plus de calitate produselor media, realizate în domeniul justiției juvenile.

De asemenea, am inclus la fiecare secvență consacrată procedeele media relevante în contextul justiției juvenile câteva titluri și autori care ne-au adus informații și ne-au influențat direct scrisul. În plus, unul dintre capitolele cărții include câteva resurse valoroase pentru documentare, pe care Fondul Națiunilor Unite pentru Copii le folosește ca principii fundamentale în justiția juvenilă.

Ghidul este completat cu inițiative novatorii ale Centrului Media pentru Tineri, promovate în favoarea tinerilor aflați în conflict cu legea – de la producerea unor spoturi sociale audio până la editarea unui ziar și crearea unui post de radio de către tinerii de la Penitenciarul de la Lipcani – o instituție penitenciară unde sunt deținuți tinerii din Moldova condamnați pentru un delict penal.

Îndemnându-i pe cititorii acestui ghid să nu pună la îndoială actul legii, le sugerăm, totuși, să își pună întrebări despre faptul dacă închisoarea este locul cel mai potrivit pentru copiii și tinerii care se află acum în spatele gratiilor, cu fața spre lume? Dacă delictele pe care le-au comis ar fi putut fi prevenite? Dacă au beneficiat de suport legal, atunci când au fost acuzați? Dacă a fost respectat statutul lor în timpul

anchetei? Dacă le-a fost oferită o șansă să corecteze erorile comise fără să stea la închisoare sau dacă, după ispășirea termenului de detenție, ei se vor putea integra în societate?

Și eroul „Amintirilor din copilărie” de Ion Creangă a comis fapte care puteau intra sub incidența legii – furt (pupăza din tei), infracțiuni împotriva proprietății private (la cireșe). Însă sancțiunile aplicate au fost cele alternative detenției.

Ceea ce pot împrumuta în relatările lor profesioniștii media din această secvență literară sunt atitudinea nuanțată și perspectiva umană.

Alina RADU & Igor GUZUN

Tinerii în conflict cu legea.

PORTRETE ÎN CUVINTE

Privire generală

Alina RADU

Orice stat de drept are un Legislativ care creează și modifică legi. De ce trebuie schimbată o lege? Pentru că cineva undeva ajunge în conflict cu această lege și pentru că uneori o lege poate ajunge în conflict cu standardele drepturilor și libertăților umane.

De ce un copil se află în conflict cu legea? Nu e neapărat pentru că legea este imperfectă, deși în practica multor țări a fost atestată anume această situație. De foarte multe ori, însă, copiii ajung să încalce o lege, pentru că nu o cunosc definitiv, pentru că nu cred că un sistem legal poate funcționa sau pentru că au fost puși de alte persoane ori de un sistem în condiția de a viola legea.

Odată acuzat de nerespectarea unei legi, un copil din Republica Moldova are de parcurs un drum lung prin justiție până va ajunge în ziua pronunțării deciziei judiciare, iar de acolo – poate fi eliberat sau trimis la închisoare.

JUSTIȚIA JUVENILĂ ȘI SENZAȚIILE JURNALISTICE

Sistemul de drept conține destule verigi menite să descopere și să pedepsească o infracțiune. Polițistul, procurorul, judecătorul, supraveghetorul din penitenciar – sunt personajele care descoperă, anchetează, pedepsesc și supraveghează un delincvent. În majoritatea cazurilor, cei care apără sau sprijină copilul în acest sistem sunt mult mai puțini sau lipsesc. Un jurnalist poate face apel la oricare dintre aceste persoane, sau la toate, ca să aducă în atenția publicului un caz din justiția juvenilă. Editorul îi va cere jurnalistului ca acest caz și acest articol să fie senzational.

Senzaționalul în domeniul justiției juvenile există și poate ajunge pe prima pagină a ziarelor sau în debutul știrilor radio și TV. Jurnalistul trebuie doar să aleagă între articolul de senzație care va incrimina și mai mult un delincvent juvenil și un articol senzational despre un sistem creat și dirijat de maturi care l-a determinat pe un adolescent să încalce legea sau a asistat pasiv la pregătirea acestuia pentru comiterea delictului. Este mai simplu uneori să scrii un articol despre un omor

comis de un tânăr – cea mai gravă crimă posibilă. Dar omorurile nu reprezintă decât 0,4 la sută din crimele comise de tineri din Moldova. În statistica delictelor juvenile stă ascunsă o cifră cu adevărat senzațională – furturile constituie 77 la sută din crimele pentru care sunt condamnați copiii și tinerii. Ce fură acești copii? De ce fură? Când și cum ajung să fure? De ce fură ei atât de des produse alimentare? Ce au de făcut atunci când încheie cei cinci ani de detenție pentru un furt repetat?

MASS-MEDIA – UN AMPLIFICATOR PENTRU VOCILE TINERILOR ÎN CONFLICT CU LEGEA

Un jurnalist e pus în condiția să caute mereu subiecte senzaționale, dar principiul de bază al activității noastre trebuie să rămână cel de a oferi o voce celor neauziți. Cine sunt cei mai neauziți în acest lanț: Poliția, Procuratura, Judecătoria, Penitenciarul, delincvenții juvenili? Ultimii sunt singurii care nu au birouri de presă, uneori nu au părinți, deseori sunt respinși de rude, ocoliți de avocați, prin urmare sunt cei mai neauziți. Jurnaliștii ar putea aduce un echilibru în acest cor de voci. Trebuie doar să analizăm delictul comis de un tânăr într-un context social concret.

Portretul 1. Copiii străzii

Victoraș are 11 ani, însă poate rezolva probleme economice la nivelul studenților de la Universitate. Mama lui locuiește la Nisporeni, iar Victoraș nu are voie să stea mult pe lângă casă. „Mama mă iubește, dar tatăl vitreg nu mă vrea. O bate și îi spune să mă trimită să aduc bani,” spune el, dând de înțeles că nu poate răbda aceste băătăi și pleacă după bani. Se roagă la șoferii de maxi-taxi de pe traseu și în cel mult două ore e la Chișinău, la Piața Centrală. Aici își pune în valoare aptitudinile matematice. Apreciază la văz cât ar fi un kg de carton adunat de la gunoi, adună zeci de kilograme, pentru le cară la punctul de predare, sau cutiile mai bune le revinde altor precupeți, calculează banii și face socoteli manageriale: unde și cât carton mai este, cât ar costa dacă îl adună, cât ar „cheltui” dacă rămâne cu alți copii ca el pe noapte în zona pieței, în câte zile adună o sumă cât să fie primit acasă pe o săptămână.

Victor a pierdut legătura cu școala, căci mama lui se află la Nisporeni provizoriu și serviciile sociale nici nu bănuiesc de existența lui Victoraș, unul dintre copiii neșcolarizați. Visul cel mare al lui Victor e să devină șofer, deși nu știe dacă va fi primit la aceste

cursuri fără să fi absolvit școala medie. De aceea unica lui școală este strada. „Seara ne adunăm mai mulți copii. Unii aduc salam, alții - dulciuri, alții - țigări. Unii cerșesc, unii fură, unii lucrează la încărcat și descărcat mărfuri. Dar toți sunt buni la inimă și ne înțelegem bine, constată Victoraș”.

Copiii străzii se află în topul listei delincvenților juvenili. Provin din familii monoparentale, abuzive, fără respect pentru valorile morale. Uneori, acești copii sunt orfani, abandonati de părinți, și astfel ei se pomenesc în custodia străzii, unde învață o altă școală a vieții, o școală a supraviețuirii prin minciună, furt, fraudă, lașitate. E condamnabil copilul care a furat în piață portmoneul cu ultimii bănuți ai unei pensionare. De pedepsirea acestui copil se va ocupa sistemul de justiție. Doar presa, însă, poate prezenta spre judecata societății condițiile care nasc mereu delincvenți sortiți pedepselor penale de la vârste minore.

Portretul 2. La sectorul de poliție

Era decembrie. La scoala-internat din Ungheni, Sandu, ca și toți copiii, număra zilele rămase până la vacanță. Obținuse deja permisiunea să meargă la orfelinatul din Chișinău să îi viziteze pe cei doi frațiori mai mici. Știa că le va duce cadouri și dulciuri și se simțea înaripat ca niciodată. La un moment, ușa dormitorului s-a deschis și au dat buzna directorul școlii, educatorul și doi polițiști. Sandu a fost luat la poliție, cu tot cu banii pe care îi avea pentru cadouri și dulciuri.

„Îi furasem cu două zile în urmă de la un bar din Ungheni. Nu-mi mai văzusem frații de doi ani, părinții au plecat amândoi la Moscova, fără să mai dea măcar un semn de viață. Mă simțeam dator în fața lor, ca frate mai mare, știam că nu are cine-i vizita și nu are cine le oferi cadouri de Anul Nou”, încercă Sandu să motiveze furtul comis. El nu și-a mai văzut frații în acea iarnă. A petrecut mai multe zile la sectorul de poliție în una din vestitele încăperi numite „obezianik”. Acolo erau mai mulți bărbați reținuți, pentru diferite crime, unii pentru crime repetate. Ei l-au învățat pe Sandu ce să facă, cum să se apere, ce să spună anchetatorului, judecătorului. Ei i-au oferit lui Sandu mâncare, apă și ceva de îmbrăcat, căci camera de detenție nu era

încălzită și era luna decembrie. Aceștia au fost singurii consilieri ai lui Sandu pentru debutul perioadei de conflict cu legea. Apoi a cunoscut mulți „consilieri” de acest fel în perioada de detenție preventivă la Bălți, ajungând în final să fie condamnat la câțiva ani de detenție în Penitenciarul de la Lipcani. De frați și de părinți nu știe nimic până azi.

Potrivit legislației, un minor reținut de poliție poate fi interogat doar în prezența pedagogului sau psihologului, precum și a avocatului. Copiii orfani, cei care provin din școli-internat sunt deseori „trecuți cu vederea” de psihologi și avocați. Polițiștii, motivați de interesul de a descoperi furtul pe urmele „fierbinti”, deseori nu reușesc să găsească un tutore sau un avocat pentru cei fără familie. Iar camerele în care sunt reținute persoanele la sectoarele de poliție din Moldova merită vizitate și de către jurnaliști – fără paturi, scaune, fără wc și apă, fără lumină deseori, doar patru pereți, un tavan și o podea de beton, unde sunt adunați toți la un loc – oameni care au comis mai multe crime, oameni care sunt doar suspectați, dar apoi vor fi disculpați, copii care nu știu nimic despre delikte și delincvenți dornici să prezinte modul violent de viață ca pe un model. Mulți tineri au povestit că au fost bătuți și maltratați ca să recunoască delictul. Situația ar putea fi schimbată în bine, dacă presa ar aduce această problemă în atenția publicului.

Portretul 3. În detenție preventivă

Vlad a stat în secția detenție preventivă a Penitenciarului din Bălți aproape doi ani. Împreună cu alți zece adolescenți, a fost acuzat că au furat în repetate rânduri produse alimentare dintr-un cartier al Bălțiului, iar la ultimul caz, când furau murături dintr-un beci au fost prinși. Deși au fost reținuți toți zece, la doi ani de la acea întâmplare nefastă în penitenciar rămase doar Vlad.

Mama lui Vlad e și ea condamnată – pentru consum și distribuire de droguri. Timp de doi ani Vlad a fost vizitat de bunica sa de două ori – ar veni mai des, dar nu are cu ce. Uneori, colegii de cameră îl servesc pe Vlad cu resturi de slănină sau dulceată – sunt cele mai „sătule” clipe pentru el. Vlad zice că are avocat. Atunci când este dus la judecătoria din Bălți, un bărbat răspunde la apelul judecătorilor ca avocatul lui Vlad. Dar acest avocat nu l-a vizitat niciodată la penitenciar și nu a discutat cu el. Avocatul probabil nu știe că Vlad e orfan, că e bolnav, că nu a mai mers la școală de doi ani, că nu poate ieși la plimbare, atunci când li se oferă o oră pe zi – căci nu are încălțări.

În schimb cei de la penitenciar știu despre soarta lui grea. Una dintre supraveghetoare a fost prin

întâmplare educatoare la grădinița pe care o frecventase Vlad în copilărie, și ține minte că mama lui Vlad consuma mereu alcool și îl bătea întruna. „Mă bucur că ceilalți nouă din grupul cu care am fost reținuți au fost eliberați. Părinții lor au găsit avocați buni. Sper și eu să găsesc unul care să mă ajute să ies de aici,” spune cu speranță în glas Vlad. Peste puțin timp, el a fost condamnat la cinci ani de detenție și a fost trimis la Lipcani.

În Republica Moldova există patru centre de detenție preventivă: la Chișinău, la Bălți, la Cahul și la Rezina. În toate aceste centre există celule în care sunt deținuți copiii și tinerii pe perioada procesului judiciar. Deși legislația prevede ca durata detenției preventive să fie cât mai scurtă pentru un minor, uneori procesele sunt tergiversate pentru luni sau chiar ani în șir. În acest răstimp copiii nu au acces la studii, nu pot beneficia nici de alte activități, dat fiind statutul special al instituțiilor de detenție preventivă. Tinerii sunt ținuti în camere suprapopulate și, potrivit regulamentului, pot ieși la aer o singură oră pe zi.

Uneori, pe timp de iarnă sau când plouă, mulți refuză să iasă, căci nu au încălțări sau haine respective. Au existat cazuri în care adolescenții au făcut tuberculoză și alte boli anume în perioada detenției preventive. De asemenea, există cazuri în care tinerii sunt găsiți nevinovați și sunt eliberați, dar întâmpină grave dificultăți de integrare socială după mai multe luni petrecute în compania unor delincvenți cu experiență. Acești tineri sunt reabilitați cu greu și din cauza atitudinii stigmatizante a societății. Presa a scris prea puțin despre condițiile de detenție preventive și despre dimensiunile delictelor raportate la condițiile care au favorizat comiterea acestora și la condițiile în care are loc ancheta și examinarea cauzelor.

Portretul 4. Colonia de reeducare de la Lipcani

Oleg are 17 ani dar a fost judecat și condamnat deja de două ori. Prima dată i-a fost aplicată o pedeapsă condiționată pentru furt. I s-a spus că dacă nu mai comite alt furt nu va ajunge în penitenciar. Dar peste jumătate de an a fost prins din nou. Pentru delict repetat a fost condamnat la cinci ani detenție și a ajuns la Lipcani. Când spune care a fost obiectul furtului și cauza acestei privațiuni îndelungate de libertate, el râde printre lacrimi. Colegii lui de cameră râd chiar în hohote. Oleg a fost prins de două ori furând găini. „Prima dată am furat vreo 10, a doua oară vreo 12. N-am atins pe nimeni, doar am pus găinile în niște saci,” povestește Oleg. El a înțeles cu greu că prin fapta sa a adus o atingere severă legislației penale. Acum își petrece anii la Penitenciarul din Lipcani. Unii colegi ai lui se străduiesc să aibă un comportament cât mai bun, căci pentru purtare exemplară și participare activă se scad ore și chiar zile din termenul detenției.

Oleg este sceptic, el nu se grăbește nicăieri. Satul în care a fost prins de două ori furând găini nu mai are ochi să îl vadă. Nici el nu arde de dorul satului în care avea doi părinți alcoolici și nici o oportunitate de a se angaja la lucru, de a câștiga ceva bani. Nu are chef să

dea ochii nici cu poliștii din zonă, l-au bătut măr, iar el i-a înjurat și ei l-au bătut din nou. Nu are nici o idee vagă despre viitorul său, nu îl vizitează nimeni, căci familia nu are cum veni tocmai din sudul Moldovei, nu știe nimic despre casă și nu știe dacă îl va aștepta cineva peste câțiva ani când va expira termenul de detenție. Unica lui dorință e să nu fie transferat la penitenciarul de maturi atunci când va împlini 18 ani, căci aici sunt cei mai apropiați prieteni ai lui – tineri care au comis furturi repetate și care îl înțeleg atât de bine.

Penitenciarul nr. 2 de la Lipcani este penitenciarul unde ajung toți băieții condamnați de o instanță judiciară din Moldova. În comparație cu cele patru centre de detenție preventivă, colonia de la Lipcani oferă tinerilor condiții de finalizare a studiilor gimnaziale, de asimilare a unei profesii, precum și condiții de muncă pe terenurile agricole ale instituției. Tinerii mai pot participa la competiții sportive și activități de agrement, pot fi vizitați, la intervale anumite de timp, de către părinți sau rude, pot procura obiecte de primă necesitate de la magazinul ambulant de pe teritoriul penitenciarului. Totuși, gimnaziul de aici are un număr foarte redus de profesori, un fond de carte extrem de sărac, iar regimul de detenție este destul de rigid. După expirarea termenului de detenție, mulți tineri nu au contacte și oportunități de a-și găsi un adăpost, un loc de muncă, o perspectivă de viață. De aceea unii ajung în scurt timp în compania copiilor străzii de cândva, comit delictе noi și ajung în același cerc vicios.

Portretul 5. Penitenciarul pentru femei de la Rusca

Olga a împlinit vârsta de 16 ani în celula de detenție preventivă de la Chișinău. A stat toată ziua retrasă pe patul său, altceva nu era de făcut, căci de dimineață două dintre femeile din cameră s-au certat până s-au bătut.

În aceeași celulă se mai află cinci femei, două dintre ele sunt chiar în vârstă, iar două sunt în detenție pentru a doua oară. În cele câteva luni de când este aici a auzit multe de la ele, ce și cum au făcut la anchetă, la judecată. Una a comis un omor, celelalte – au furat. Și Olga e deja condamnată pentru furt – a furat 17 mii de lei de la o rudă care e contabilă. Mama fetei era bolnavă cronic, tată nu avea, și Olga se săturase toată copilăria să poarte haine de la second-hand și să meargă cu ziua la prășit, unde nu câștiga altceva decât alimente. Fetele mergeau la oraș, pe la discoteci, iar ea nu avea măcar cu ce se încălța.

A fost condamnată, deși a restituit banii. În zilele următoare va fi transportată la Rusca, la singurul penitenciar de femei din țară. A auzit că acolo mai sunt câteva fete, poate va avea cu cine vorbi cel puțin. „Am auzit că acolo nu-i școală, dar nu e asta cel mai rău.

Eu am nouă clase, dar ce să fac cu ele. Aș vrea să am o profesie, poate de frizeriță, dar să mă duc undeva departe de sat. Nu știu ce va fi cu mama cât eu nu voi fi”, acestea sunt frământările Olgiei.

Penitenciarul de la Rusca este unicul penitenciar de femei din Moldova. Deși legislația prevede separarea adolescenților de adulți în sistemul penitenciar, acest lucru nu e posibil în cazul fetelor. Deoarece sunt foarte puține fete condamnate, pentru ele nu există un penitenciar separat, ci doar o cameră separată la Rusca. Din aceeași cauză ele nu își pot finaliza studiile, însă condițiile sunt în general bune în comparație cu cele din detenția preventivă. Totuși, aflarea lor în mediul celor câteva sute de femei condamnate și oportunitățile reduse de a avea o instruire profesională diversă, precum și crizele sociale din familiile din care provin le determină comportamentul apatic și lipsa unor motivații de a crede în șansa unui altfel de viitor.

Și perspectiva umană poate fi senzațională

Astfel, am stabilit că putem întâlni tinerii în conflict cu legea la sectoarele de poliție, apoi în cele patru centre de detenție preventivă de la Chișinău, Bălți, Cahul și Rezina, iar ulterior, după pronunțarea sentinței – la Lipcani sau la Rusca. Din aceste instituții putem aduce articole senzaționale, dacă reușim să aflăm mai multe despre cum au fost respectate sau încălcate drepturile persoanelor acuzate sau condamnate.

Jurnaliștii sunt poate singurii care pot informa publicul despre cazurile tinerilor care nu au beneficiat de avocat sau psiholog, care nu au fost deținuți separat de adulți, care au fost supuși maltratărilor, condițiilor inumane și degradante, care au fost constrânși prin diferite metode să recunoască anumite fapte, care nu au avut acces la apă potabilă și la produse alimentare, care au stat în detenție preventivă nemotivat de mult, fiindu-le încălcat dreptul la studii și educație, căora nu li s-a oferit șansa să își corecteze eroarea comisă pe altă cale decât cea de detenție, care nu au beneficiat de asistență medicală pe perioada detenției și nu au beneficiat de suportul unor asistenți sociali pentru reabilitare și reintegrare.

Ce înseamnă infracțiune?

Infracțiunea este o faptă care prezintă pericol social și este pedepsită conform legii.

Cine poate fi considerat infractor?

Infractorul este o persoană bănuită sau acuzată de săvârșirea unei infracțiuni.

Cine este victima unei infracțiuni?

Persoana care suferă un prejudiciu sau o atingere a vieții, sănătății și integrității sale fizice ca urmare a unei fapte ilicite săvârșite de altcineva (Dicționar Enciclopedic Ilustrat).

Poate fi oare trasă la răspundere o persoană, dacă este căsătorită, dar nu are încă 18 ani?

Dacă o tânără este deja căsătorită fără a fi împlinit vârsta de 16, atunci va răspunde conform vârstei pentru infracțiunea comisă.

De la ce vârstă poate fi pedepsit un tânăr pentru infracțiunea comisă?

- Copiii cu vârsta până la 14 ani nu sunt trași la răspundere.
- Tinerii între 14 și 16 ani răspund pentru fapta comisă numai dacă conștientizau ceea ce fac.
- Tinerii de la 16 ani sunt trași la răspundere.

Cine și pentru ce poate fi tras la răspundere?

Dacă în momentul săvârșirii infracțiunii tânărul are 14 ani, el poate fi tras la răspundere pentru infracțiunile:

- Grave (de exemplu, vătămări)
- Deosebit de grave (omor premeditat)
- Excepțional de grave (banditism)

Dacă la momentul săvârșirii infracțiunii tânărul are 16 ani, el poate fi tras la răspundere și pentru infracțiunile:

- Ușoare (distrugerea monumentelor)
- Mai puțin grave (furt)

Poate fi oare eliberat un tânăr de răspundere penală?

- Dacă un tânăr are vârsta sub 18 ani și a comis pentru prima oară o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, el poate fi scutit de răspundere.
- Va fi, totuși, pedepsit, dacă nu respectă anumite măsuri educative.

SURSE ȘI LECTURI RECOMANDATE

JUSTIȚIA JUVENILĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA, Raport de evaluare 2002-2003, Guvernul Republicii Moldova, UNICEF Moldova, Chișinău 2003

JUSTIȚIA JUVENILĂ. ПРАВОСУДИЕ В ОТНОШЕНИИ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ. Centrul Internațional de Dezvoltare a Copilului – Innocenti, Florența, Italia, UNICEF Moldova, Chișinău, 2004.

CE E BINE SĂ ȘTII DACĂ EȘTI ÎN CONFLICT CU LEGEA. Asistența minorilor în conflict cu legea. Volumul I, Institutul de Reforme Penale, UNICEF Moldova, Chișinău, 2004.

GHID PENTRU SPECIALIȘTII DIN DOMENIUL JUSTIȚIEI JUVENILE, Asistența minorilor în conflict cu legea. Volumul II, Institutul de Reforme Penale, UNICEF Moldova, Chișinău, 2004.

A intervieva tinerii în conflict cu legea

Igor GUZUN

Tinerii trebuie să simtă că reporterilor le pasă de ceea ce spun ei, tratând cu sinceritate și respect cuvintele și istoriile lor. Reușita unui interviu depinde deopotrivă de întrebările jurnalistului, de interesul lui neprefăcut pentru răspunsuri și de capacitatea lui de a asculta.

Există o regulă simplă care îi face pe oameni să vorbească deschis și onest: trebuie să fii cu adevărat curios față de viața și lumea din jurul lor.

O carte celebră, „Cum să le vorbim copiilor ca să asculte și cum să ascultăm ca să îi facem să vorbească”, le amintește adulților că și copiii, adolescenții și tinerii au griji și îngrijorări adevărate, la fel ca maturii. Și, exact ca adulții, ei au nevoie ca cineva să îi asculte și să le ia vorbele în serios. O poate face un jurnalist, oferindu-le oportunitatea de a spune ce simt și ce cred cu adevărat. Însă experiențele prin care au trecut tinerii în conflict cu legea – de la arestul preventiv până la ziua în care îi vizitează în detenție un reporter – nu le permit să-și dezvăluie sentimentele.

„Întrebările sunt de fapt răspunsuri”.

ALLAN PLASE

*„Comunicarea eficientă cu copiii. Acasă și la școală”,
Adele Faber, Elaine Mazlish, Curtea Veche Publishing, 2002.*

Practicile bune recomandă jurnaliștilor câteva procedee simple: alegerea unui format potrivit pentru interviu – o discuție fără martori sau o conversație de grup; vizite multiple pentru crearea încrederii reciproce; întrebări care să încurajeze tinerii să-și spună propozițiile la capăt etc.

Unii tineri ar putea să se simtă inconfortabil, dacă vor vedea că reporterii notează vorbele lor în agende, de parcă le-ar fura cuvintele. În acest caz, înregistrările sunt mai potrivite pentru a păstra fluiditatea conversației. Alteori, prezența unei tehnici sofisticate distrage atenția interlocutorului, concentrat asupra unei vorbiri corecte, însă nefirești.

PRINCIPII DIRECTOARE PENTRU PROMOVATE DE UNICEF PENTRU INTERVIURILE CU COPIII ȘI TINERI

Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) recomandă câteva principii directe pentru realizarea unor interviuri cu tineri și copii:

Nu vor fi aduse daune nici unui copil sau tânăr; vor fi evitate întrebări, atitudini și comentarii ce reflectă judecăți de valoare, care nu sunt sensibile la valorile culturale, care pun copilul în pericol sau îl expun umilirii, ori îl rănesc prin reamintirea evenimentelor traumatizante.

La alegerea copiilor pentru interviu nu vor fi discriminări bazate pe gen, rasă, vârstă, confesiune, statut social, educație sau capacități fizice.

Nu vor fi făcute înscenări. Nu i se va solicita copilului să povestească o istorie sau să facă alte lucruri dacă acestea nu fac parte din propria lui experiență.

Va fi asigurat faptul că însuși copilul sau îngrijitorul lui cunoaște faptul că vorbește cu un jurnalist. Reporterul trebuie să explice în debutul interviului și modul în care va fi folosit materialul.

Va fi obținută permisiunea copilului sau a persoanei care este responsabilă de acesta pentru toate interviurile, materialele video și, pe măsura posibilității, a fotografiilor. Când este posibil și potrivit, acest accept trebuie obținut în scris. Permisunea trebuie obținută fără a se exercita presiuni asupra copilului sau persoanei care îl îngrijește și se va asigura că el înțelege că face parte dintr-un articol care riscă să fie difuzat în țară sau în străinătate. Se va veghea ca permisiunea copilului să fie obținută în limba sa maternă și că decizia este luată cu acordul unui adult în care copilul are încredere.

Reporterii vor acorda atenție locului și modului în care tânărul sau copilul este interviuat. Numărul reporterilor care interviuează și a fotoreporterilor va fi limitat. Încercați să vă asigurați că interlocutorul dumneavoastră se simte confortabil și că acest copil poate să-și povestească istoria fără presiuni din exterior, inclusiv fără presiunea persoanei care pune întrebări. În timpul interviurilor filmate sau înregistrărilor radio, țineți cont de decorul vizual sau audio și că acest decor ar putea să sugereze unele lucruri vizavi de copil, de viața și de istoria sa. Se va asigura că securitatea

copilului nu este compromisă dacă sunt difuzate imagini filmate în familia și comunitatea sa ori mediul în care locuiește.

Asigurarea respectării interesului superior al copilului în mass-media

Solicitările venite din partea mass-media de a intervieva copii și tineri în conflict cu legea trebuie evaluate în interesul superior al copilului, de la caz la caz, având în vedere în permanență că dezvăluirea identității unui copil condamnat poate afecta procesul de reintegrare.

Dacă este acordată permisiunea pentru un astfel de interviu, este important ca jurnalistul să se angajeze să respecte principiile fundamentale de protecția a copilului, inclusiv confidențialitatea, în conținutul și forma finală a știrii și în contextul în care este folosită relatarea.

Este, de asemenea, important să se asigure că tânărul interviuat își cunoaște propriile drepturi, inclusiv dreptul la confidențialitate, putând refuza să răspundă la orice întrebare sau să furnizeze doar acele informații pe care le consideră semnificative și să pună capăt interviului când dorește, indiferent de motiv.

ZECE SFATURI PENTRU UN INTERVIU REUȘIT

- **Fiți pregătit!** Documentați-vă întotdeauna asupra subiectului pe care îl abordați și asupra persoanei pe care o intervieuați. Orice om va aprecia acest efort. Asigurați-vă că dictafonul funcționează, luați o casetă de rezervă. Plus, un stilou și o agendă.
- **Stabiliți reguli de conduită chiar în debutul discuției!** Asigurați-vă că persoana pe care o intervieuați înțelege natura muncii dumneavoastră. În plus, interlocutorul trebuie să fie conștient de faptul că orice afirmație făcută poate fi citată în mass-media.
- **Veniți la timp!** O întârziere poate face o impresie proastă oricând, fie că este vorba despre o întâlnire de dragoste sau o discuție televizată.
- **Fiți atent!** Observați detaliile. Acestea pot da culoare subiectului. Dacă realizați un interviu cu un tânăr în conflict cu legea, aflat într-un penitenciar, rețineți orice elemente relevant, pentru a crea o imagine mai largă. Detaliile mici fac istoriile mari.
- **Fiți politicoși.** O strângere de mână poate fi un semn de încredere și deschidere. Unele persoane intervievate au nevoie de timp pentru a se acomoda cu prezența reporterului. Chiar dacă are doar 30 de minute pentru un interviu, un jurnalist bun nu va plonja imediat în subiect.
- **Ascultați, însă nu ezitați să interveniți atunci când nu înțelegeți ceva!** Unul dintre motivele pentru care realizați un interviu este să explicați simplu subiectul audienței dumneavoastră.
- **Tăcerea este de aur.** În timpul interviului – mai devreme sau mai târziu – veți ajunge la teme pe care interlocutorul dumneavoastră nu este dispus să le discute. Atunci când veți pune aceste întrebări, răspunsurile ar putea fi scurte. Sau nu veți obține răspunsuri deloc. În asemenea cazuri, ați putea privi direct în ochii interlocutorului, fără să spuneți un cuvânt. Uneori, asemenea atitudine funcționează. Alteori, este mai bine să puneți aceste întrebări altor persoane.
- **Mențineți contactul vizual!** Un interviu este mai mult o conversație decât un interogatoriu. Toate

persoanele implicate în discuție trebuie să se simtă confortabil. Iată de ce este bine ca interlocutorii să se privească reciproc în loc să-și citească, pe rând, întrebările și răspunsurile.

- **Înainte de a pleca...** întrebați interlocutorul dacă ați uitat ceva să-l întrebați. Explicați în ce mod veți folosi informații obținută. Mulțumiți pentru timpul și contribuție pe care vi le-a acordat.
- **Revedeți imediat după interviu însemnările pe care le-ați făcut!** Nu așteptați sfârșitul zilei sau termenul limită de prezentare a subiectului. Aveți șanse să rememorați observațiile atâta timp cât sunt proaspete. Poate amânați ieșirea la o cafea cu colegii de redacție, până vă puneți în ordine notele făcute. Timpul trece diferit pentru un tânăr după gratii și pentru un jurnalist la masa de scris.

SURSE ȘI LECTURI RECOMANDATE

INTERVIEWING CHILDREN. A guide for journalists and others, Sarah McCrum, Lotte Hughes, Save the Children Fund, 2003.

OMUL, MAI ALES. Ghid de bune practici în domeniul jurnalismului pentru dezvoltare umană, Igor Guzun, Vsevolod Ciornei, USM, CIJ, UNICEF Moldova, Chișinău, 2005.

TEEN REPORTER HANDBOOK. How To Make Your Own Radio Diary, by Joe Richman, Radio Diaries Inc, Open Society Institute's Youth Media Program, 2000.

Advice for Doing Difficult Interviews, Julia Barton, International Journalist's Network, Training Materials, <http://www.ijn.net/org/Director.aspx?P=Training&ID=165956&LID=1>.

Ten Tips for a Better Interview, International Journalist's Network, Training Materials, <http://www.ijn.net/org/Director.aspx?P=Training&ID=24989&LID=1>.

Portrete în cuvinte

DINCOLO DE GARD ȘI SÂRMĂ

Vitalie Dogaru / CAPITALA, nr. 33, ianuarie 2005

În Colonia de reeducare de la Lipcani sunt deținuți aproximativ două sute de tineri cu vârstele cuprinse între 14 și 22 de ani. Doi din trei deținuți își petrec aici până la 10 ani de închisoare din cauză că au săvârșit crime grave. Fiecare al treilea tânăr care își ispășește pedeapsa la Lipcani a omorât sau a violat.

Traseu obligatoriu

Administrația Coloniei de Reeducare de la Lipcani are un traseu bine stabilit pentru toate categoriile de vizitatori, fie ei părinți, delegații internaționale sau simpli jurnaliști. Chiar la poarta instituției, într-o scurtă introducere în istoria coloniei, aceasta este prezentată drept o mare realizare a Republicii Moldova din perioada sovietică.

După prezentare oaspeții sunt invitați în sălile de clasă. Aici ghidul are posibilitatea să convingă vizitatorii că nu există nici o deosebire între cele spuse și realitate. Băncile și pereții sunt curați, iar podelele, deși cârpite,

arată ca proaspăt vopsite. Reprezentantul coloniei se laudă că în pauze băncile sunt verificate dacă nu cumva a fost lăsată vreo inscripție pe ele. Iată pentru ce au fost inventate recreațiile!, exclamă cineva dintre colegii mei, bucuros de această descoperire.

După școală, traseul trece printr-o curte măturată până la ultimul firicel de praf. Urmează terenul de sport proaspăt greblat și fără nici o urma pe el. Aici, ni se spune, tinerii joacă fotbal. După felul cum arată, înțelegem că e un teren mai mult de dat cu grebla pe el.

Casa de cultură, spre care duc mai multe trepte, este un edificiu care mai păstrează pe frontispiciu vechea stemă a defunctei urss. Pentru că citise pe fețele noastre mirarea, ghidul a scos repede din repertoriul său următoarea frază, desigur că în rusă: „Cine nu ține minte trecutul, nu are viitor”. În holul casei de cultură – o pictură murală executată de către foștii discipoli. „Aici se dau concerte, ne dumiri ghidul. Avem multe manifestări culturale pentru că tinerii noștri sunt talentați” (...)

Cine sunt discipolii?

Când vorbește, Joric privește mai mult în jos sau în părți. Frazele lui construite cu greu se termină brusc pe la jumătate. Din această cauză, dar și a numărului mare de jargoane este greu să înțelegi ce spune.

Joric a făcut la „vole” nouă clase. Toate mergeau bine, dacă nu se întâlneau mai mulți prieteni la o beție, după care au mers și au spart un apartament din Călărași. Nu mai știe nici el ce au furat de acolo: era cherchelit și banii i-au cheltuit în bar. El spune că, dacă ar ieși, nu ar mai face așa ceva pentru că de acum este educat. Joric mai are de stat acolo încă patru ani.

Dacă ar fi să facem un portret al unui tânăr din colonia de la Lipcani, acesta ar avea vârsta cuprinsă între 14 și 16 ani, fără nici o școală terminată, provenit dintr-o familie de țărani sau muncitori, deseori crescut de un singur părinte. Majoritatea tinerilor, pe parcursul întregii detenții, nu sunt vizitați de nimeni. Uneori, nici părinții nu știu unde se află copiii lor. Ei cred că aceștia învață la vreo școală.

Joric a petrecut ultimii doi ani la colonie. În acest timp a fost vizitat o singură dată de către maica-sa. Ultima oară a fost la el în ospetie o soră care i-a spus că

tatăl său a murit. Nu știe ce va face după ce va părăsi această instituție, dar crede că se va angaja undeva și va face mulți bani. El spune de parcă ar recita un text învățat pe de rost că nu va mai fura, că fură doar oamenii răi.

În timpul liber Joric și prietenii săi privesc televizorul. Aceasta este una dintre ocupațiile lor cele mai plăcute. Adoră filmele de acțiune. Când îi întrebi ce actori preferați au, se uită la tine de parca i-ai întreba ceva din Socrate (..).

Două școli într-o singură curte

Pe teritoriul Coloniei de Reeducare de la Lipcani funcționează trei clase de a șaptea, a opta și a noua. Profesorii spun că majoritatea tinerilor provin din

familiei social-vulnerabile și din cauza aceasta nu îi mai miră faptul că din două sute de deținuți doar doi au studii medii, ceilalți – una, două clase. Au fost cazuri în care băieții frecventaseră școala doar o lună sau... trei zile. Au plecat la stână și nimeni nu s-a mai interesat de soarta lor. „Noi încercăm să-i instruim pe toți care nu au absolvit treapta gimnazială. Îi învățăm să scrie și să citească, ce-i drept, abia în clasa a șaptea”.

După absolvirea clasei a 9-a la școala de pe teritoriul coloniei, elevii obțin un Certificat de studii generale la gimnaziul din orașul Lipcani. Calitatea studiilor lasă mult de dorit, deoarece din cauza lipsei de cadre didactice, a manualelor și a rechizitelor școlare, fac lecții trei clase într-o singură sală și învață din cărți editate acum douăzeci de ani.

Cu toate acestea, directorul coloniei susține că tinerii au un program încărcat, deoarece în prima jumătate a zilei ei frecventează gimnaziul, iar după prânz – cursurile de la școala de meserii de pe teritoriul coloniei. Acolo băieții învață de lăcătuș, strungar și tâmplar. Durata studiilor este de opt luni, astfel, majoritatea reușesc pe parcursul detenției să le însușească pe toate.

Zoia Diaciuc este director-adjunct al școlii de meserii. Potrivit ei, elevii nu se prea interesează de teorie. Abia la lecțiile practice încep să fie mai atenți. Zoia Diaciuc spune că din cauza pregătirii proaste, maiștrii în loc să-i învețe meseria, îi învață alfabetul. După absolvirea fiecărui curs primesc un atestat pe care trebuie să-l achite singuri, fiindcă școala nu are bani ca să-l plătească.

Tinerii merg la ore mai mult din teama să nu se plictisească prea tare între pereții înalți ai coloniei. Când îi întrebi ce profesie le place, răspund cu greu, dar majoritatea vor o meserie bănoasă, deși nu știu cum se numește aceasta.

Direcția coloniei încearcă să-i învețe pe tineri și alte profesii solicitate astăzi pe piață, dar din cauza pregătirii slabe a lor și a lipsei de resurse financiare, școala abia de reușește să-i asigure cu cele trei profesii.

A pedepsi sau a educa

Radu Danii, coordonator pentru protecția copilului din UNICEF, menționează că, de multe ori, tinerii nu știu ce înseamnă încălcarea legislației. Din cauza unor „binevoitori” maturi, ei sunt induși în eroare, cum că, fiind minori, nu riscă nici o pedeapsă. Uneori așa se

și întâmplă atunci când este aplicată de către justiție suspendarea executării pedepsei pe un termen de probă. Deseori, când pleacă acasă direct din sala de judecată, lor li se creează impresia ca le-a mers și că „a greși este omeneste”.

Abia când apar din nou în fața instanței, tinerii își dau seama că de acum încolo vor trebui să-și ispășească greșeala. Și nu numai pe aceasta, dar și pe celelalte comise până acum. Pentru ei, de multe ori, rămâne de neînțeles cum de pentru o simplă bătaie la ușa unui bar sau pentru câteva găini furate ajung să stea închiși șapte ani. Radu Danii spune că aceasta se întâmplă datorită faptului că la ultima pedeapsă se adaugă și celelalte anterioare, astfel, pentru un furt, chiar dacă este neînsemnat, tinerii ajung să stea închiși aproape zece ani.

Valeriu Rusu, directorul-adjunct al coloniei, explică recidivele prin lipsa unui control din partea societății asupra minorilor. El spune că de vină ar fi și școala care nu mai acorda atenție educației. Potrivit lui, Comisiile pentru problemele minorilor de pe lângă autoritățile publice locale au lipsit o bucată de vreme, acum au fost reînființate, dar, deocamdată, nu se știe cu ce se ocupă.

Unii experți susțin afirmațiile directorului-adjunct al coloniei de la Lipcani. Ei sunt de părere că autoritățile aleg ce este mai ușor, și anume pedeapsa și nu prevenirea infracțiunii. Jurnalista Alina Radu spune că nimeni nu s-a interesat de condițiile care i-au motivat pe tineri să încalce legea. Ea afirmă că ei recurg la aceasta pentru că au fost favorizați de către condițiile sociale în care se află. Situația materială în care s-au pomenit i-a lipsit practic de accesul la educație și la o viață decentă, afirmă jurnalista implicată într-un proiect desfășurat de UNICEF în domeniul justiției juvenile. Ea spune că, de multe ori, după ce părăsesc instituția, tinerii ajung din nou în același mediu din care au pornit.

Victor Zaharia, șeful Direcției probațiune și reformă instituțională de la Institutul de Reforme Penale, numește colonia universitate criminală și nicidecum loc de reeducare. Pentru a limita influența acestui mediu asupra tinerilor, Institutul propune câteva soluții de redresare a situației, printre care: munca în serviciul comunității, medierea și probațiunea.

Medierea prevede împăcarea victimei cu infractorul. Probațiunea înseamnă integrarea în societate până la sau după închisoare a tânărului, iar munca în folosul

societății poate fi prestată în afara orelor de muncă sau studii fără remunerare. Victor Zaharia declară că aplicarea acestor forme de alternativă permite reducerea numărului de persoane în penitenciare, unde trebuie să ajungă doar persoanele care într-adevăr prezintă un pericol social.

Și UNICEF se implică în acest efort. Potrivit lui Radu Danii, organizația vrea să pregătească tinerii pentru viața de dincolo de colonie. Un pas important, spune Radu Danii, poate fi instruirea personalului din colonie. Experții recomandă schimbarea tratamentului șef-subaltern pe unul de la egal la egal între personal și contingent (...).

Cuvinte, limbaj și echilibru. Folosirea terminologiei corecte

Cuvintele au putere. Cuvintele reprezintă valori. În funcție de contextul în care sunt folosite, cuvintele își pot schimba sensul chiar în cadrul aceleiași limbi¹.

Ceea ce știm cu siguranță despre un „tânăr” este faptul că nu este bătrân. Are o vârstă cuprinsă între adolescență și 25-30 de ani. Ce vârstă are însă o persoană despre care lumea spune că a murit de „tânără”? Dar pe ce segment de vârstă se situează „elevii”? Atunci când sunt la școală, înainte de a fi studenți, este unul dintre răspunsurile corecte. Dar ce vârstă au „elevii” unui antrenor de fotbal?

Jurnalismul înseamnă abilitatea de a spune lucrul potrivit oamenilor potriviți pentru a-i îndemna la fapte potrivite. Acest demers se poate realiza, în cazul tinerilor în conflict cu legea și în alte subiecte sensibile, doar prin cuvinte exacte, un limbaj inclusiv, care creează atitudini de înțelegere și nu de milă sau condamnare.

1 TOȚI DIFERIȚI – TOȚI EGALI. Pachet educațional. Idei, resurse, metode și activități pentru educația interculturală informală a tinerilor și adulților. Consiliul Europei, Institutul Intercultural Timișoara, 1998.

„Data viitoare să nu te mai grăbești atât de mult să judeci pe cineva. Și să-ți aduci aminte mereu că un cuvânt poate să rănească mai mult decât o sabie”.

MADONNA

*„Marele Domnului Peabody”,
RAO International Publishing Company, 2003.*

Copiii și tinerii aflați în conflict cu legea sunt ființe umane, persoane, și nu inși, indivizi, tipi, vlăjgani sau mici criminali, cum se regăsesc cel mai des în relatările de presă. Nimeni nu a scris despre starul brazilian de fotbal Ronaldo că este „ras pe cap”, deși, în sensul coafurii, chiar este. Descrierea unor tineri ca fiind „rași pe cap” trădează o atitudine discriminatorie, induce stigmatizare și asociază acești adolescenți exclusiv cu comportamente anti-sociale și ilegale: dacă este ras pe cap, înseamnă că numai deocădată va face o faptă rea. Ceea ce le lipsește de multe ori publicațiilor și mediilor electronice sunt reportajele sensibile și echilibrate, cu o privire de ansamblu asupra lucrurilor.

UN TÂNĂR RAS PE CAP ÎNTR-O PRIVIRE DE ANSAMBLU ASUPRA LUCRURILOR

Un tânăr ras pe cap merge grăbit pe trotuar într-un oraș în care construcțiile noi se îmbină cu arhitectura veche. O mașină încetinește amenințător la capătul străzii, poate că îl urmărește pe tânăr. O femeie care stă în pragul ușii tresare când tânărul ras pe cap trece în fugă pe lângă ea.

O voce calmă, măsurată spune: „Un eveniment dintr-un singur punct de vedere creează o anumită impresie...”.

Aceeași scenă este relatată dintr-un alt punct de vedere. Tânărul ras pe cap trece în fugă pe lângă femeie; de data aceasta se îndreaptă spre un bătrân în palton lung, care ține o geantă în mână. Bătrânul ridică geanta să se apere când golanul se repede la el.

Se aude din nou aceeași voce calmă, măsurată: „Relatând același eveniment din alt punct de vedere, vei avea o impresie complet diferită...”.

Aceeași scenă este povestită de o persoană care se află pe o clădire înaltă de vizavi. În același timp, o macara transportă la înălțime o platformă cu cărămizi chiar deasupra bătrânului, care nu observă absolut nimic. Încărcătura se balansează periculos și tânărul ras pe cap a remarcat asta. O ia la goană pe stradă.

Vocea calmă și măsurată spune: „... dar numai când ai o privire de ansamblu înțelegi cu adevărat ce se petrece”. Tânărul îl apucă pe bătrân și îl împinge în perete ca să îl apere de cărămizile care se prăvălesc pe trotuar¹.

---

¹ „Adevăr, minciună și advertising”, de Jon Steel, Brandbuinders Grup, București, 2005.

Se știe diferența dintre cuvintele care demoralizează și cele care dau curaj; dintre cuvintele care incită la confruntare și cele care invită la cooperare.

Un consilier educațional din New York propunea, pentru diminuarea fenomenului delinvenței juvenile în școli, folosirea cuvintelor potrivite: „Sunt profund îngrijorat de numărul tot mai mare de copii care aduc la școală cuțite și arme. Nu pot să nu mă gândesc, totodată, că soluția nu constă în întărirea pazei sau în înmulțirea detectoarelor de metale. O comunicare mai bună ar putea aduce, în schimb, rezolvarea acestor probleme. Poate că dacă ar cunoaște cuvintele potrivite, profesorii ar fi mai bine pregătiți să îi ajute pe acești copii nervoși să își controleze furia fără a apela la violență”.¹

Recomandări de bune practici cu privire la limbaj și terminologie

- **„Tineri în conflict cu legea” și nu „minori” sau „mici criminali”.** Termenul neutru și, deci, cel mai potrivit în relatările privind justiția juvenilă este „copil aflat în copil cu legea” sau „tânăr în conflict cu legea”. În limbajul curent, cuvântul „minor” are o

conotație negativă: numaidecât unei minore i s-a întâmplat ceva rău sau un minor a comis un delict. Simpla menționare a Comisiilor pentru minori sau Inspectoratelor pentru minori creează un context negativ.

- **Fără senzaționalism.** Limbajul senzaționalist creează consumatorilor de media o stare de neliniște, le mărește temerile și disperarea. De ce să-i facem mai îngrijorați? Consumatorii de presă nu sunt niște oameni abstracți: sunt chiar copiii și părinții noștri.
- **Limbajul folosit trebuie să fie pe înțelesul publicului** căruia jurnalistul i se adresează. Pentru a găsi cuvintele potrivite, jurnalistul trebuie să-și cunoască audiența și să fie bine documentat în terminologia temei. Într-un film cu actorul american Steven Segal, un polițist îi spune medicului legist: „Acum explică-mi totul omenește, că-ți dau în cap cu dicționarul gros din care ai luat toate aceste cuvinte neînțelese”.
- **Cuvintele au o influență puternică asupra atitudinii față de tinerii în conflict cu legea.** Poate fi distructiv sau poate fi pozitiv, constructiv

¹ „Comunicarea eficientă cu copiii. Acasă și la școală”, Adele Faber, Elaine Mazlish, Curtea Veche Publishing, 2002.

și obiectiv. Etica în relatarea despre justiția juvenilă înseamnă limbaj neutru.

- **Justiția juvenilă presupune o terminologie specifică.** Jurnaliștii trebuie să „traducă” această terminologie în idei și termeni pe care publicul să le înțeleagă ușor. Trebuie, de asemenea, să se asigure că ceea ce au „tradus” este corect.
- Pentru a le vorbi tinerilor despre democrație și viața locală, **trebuie să evităm discursul prea instituțional sau auster**, precum și discursul de propagandă, și să le oferim în schimb informații concrete.¹
- **Cuvintele „a zis” și „a spus” sunt verbe neutre.** Ne informează doar că frazele citate au fost pronunțate. Adesea, reporterii caută alternative, dar problemă e că multe dintre aceste alternative nu sunt neutre. Cuvintele „a mărturisit” și „a recunoscut” nu ne spun doar că o anumită frază a fost rostită, ci comunică mult mai mult decât atât. Ele se referă fie la faptul că cineva a fost obligat să

1 “When talking to young people about democracy and local life, we must use the technologies familiar to them”, Interviu cu Dario Ghisletta, membru din partea Elveției al Camerei Autorităților Locale, Consiliul Europei, www.coe.int, februarie 2006.

dezvăluie vreun amănunt până acum necunoscut, poate chiar rușinos; fie că persoana citată s-a decis, după o luptă cu propria conștiință, să spună totul. Ambele variante sunt destul de diferite de verbul „a spune”.

- **Limbajul bun este cel nuanțat.** „A admis” implică admiterea unei culpe, în timp ce „a susținut”, „a pretins” sau „și-a menținut declarația” înseamnă, și ele, că autorul nu crede ceea ce s-a spus. În schimb, „a subliniat”, „a accentuat” și „a evidențiat” sugerează, toate, că autorul este de partea vorbitorului.²

Copiii și crimele. Subiecte

- Mențineți subiectele despre copii și crime în perspectivă. Tinerii sunt mai degrabă victime decât autori ai crimelor. Evidențiați istoriile umane din spatele statisticilor. Atenționați copiii asupra procedurilor prin care ei înșiși se pot proteja împotriva pericolelor.
- Legislația tratează copiii și tinerii în mod diferit decât adulții? Cum sunt priviți și percepuți

2 JURNALISTUL UNIVERSAL. Ghid practic pentru presa scrisă, David Randall, Polirom, Iași, 1998.

tinerii victime ale crimelor? Cum sunt protejate și monitorizate drepturile tinerilor infractori / suspecti? Există judecători, avocați, polițiști și gardieni instruiți în domeniul drepturilor copilului? Copiii sunt crezuți mai ușor sau mai greu decât adulții?

- În ce mod copiii percep poliția? Cum poliția tratează copiii, în special, copiii fără adăpost și copiii arestați?
- Investigați restricțiile pentru relatările de presă despre copiii aflați în sistemul de justiție: procese de judecată, detenție și asistență post-detenție? Sunt acestea potrivite? Există prevederi legale pentru a împiedica dezvăluirea numelor copiilor acuzați de încălcarea legii?
- Sistemul de justiție se axează pe reabilitare sau pedeapsă? Mai este utilizată pedeapsa corporală în instituții ori ca sentință pentru crimă? Realizați o anchetă despre numărul și condițiile copiilor aflați în toate formele de asistență socială și arest penal. Sunt sentințele de arest folosite doar în ultima instanță? Serviciile de probațiune și reabilitare pentru copii sunt adecvate și eficiente?

- Investigați subiectul utilizării de droguri și solvenți de către copii. De ce ei consumă droguri? Este ușor să obții droguri periculoase? Acești copii sunt stigmatizați ca infractori sau sunt ajutați prin intermediul terapiei și reabilitării? Sunt consultați asupra stilului și conținutului programelor de educație anti-drog și al serviciilor de reabilitare?¹

Copiii și crimele. Întrebări de verificare

- Comportamentul violent și antisocial al copiilor și tinerilor este determinat inevitabil de violența adulților și atitudinile lor față de acestea. Relatarea Dumneavoastră sugerează că infractorii tineri merită mai puține drepturi decât alți oameni?
- Cum ați evitat utilizarea inutilă a numelor și imaginilor tinerilor în conflict cu legea? Identificarea gratuită i-ar putea plasa în fața unui risc suplimentar, încurajând un fel de celebritate, de exemplu, și reducând șansele lor de recuperare. În plus, aceasta este o încălcare a drepturilor lor.
- V-ați asigurat că acei copii care fac subiectul unor acuzații ale publicului sau autorităților beneficiază

¹ MASS-MEDIA ȘI DREPTURILE COPILULUI. O resursă pentru jurnaliști scrisă de jurnaliști, MediaWise, UNICEF Moldova, Chișinău, 2005.

de oportunitatea de a răspunde? Nu este corectă presupunerea că unii copii sunt implicați în activități criminale doar pentru că sunt fără adăpost.

- Ați urmărit în continuare cazurile pe care le-ați relatat despre arestarea sau acuzarea unor copii și tineri? Sunt ei în siguranță? Dacă se află în arest, care sunt condițiile? Sunt deținuți împreună cu alți copii și tineri sau împreună cu adulții? Beneficiază de servicii adecvate, precum asistență legală și consiliere?
- Reportajul dumneavoastră despre droguri și abuzul de droguri este exact și susținut de probe științifice? Relatarea falsă sau senzaționalistă nu ajută la elaborarea unor strategii sensibile pentru acordare de asistență consumatorilor de droguri sau pentru condamnarea traficantilor de

droguri. Ați realizat cercetări asupra persoanelor care furnizează droguri copiilor? Mulți oameni au încredere în mass-media atunci când beneficiază de informații esențiale – ați luat în considerare prezentarea unor informații clare, bazate pe fapte, pentru copii și părinți cu privire la efectele diverse ale diferitelor droguri, de exemplu, sau cu privire la proceduri de tratament?

SURSE ȘI LECTURI RECOMANDATE

MASS-MEDIA ȘI DREPTURILE COPILULUI. O resursă pentru jurnaliști scrisă de jurnaliști, MediaWise, UNICEF Moldova, Chișinău, 2005.

MANUAL PENTRU ZIARIȘTII DIN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST, Malcolm F. Mallette (coord.), Metropol, București, 1992.

JURNALISTUL UNIVERSAL. Ghid practic pentru presa scrisă, David Randall, Polirom, Iași, 1998.

Tinerii în conflict cu legea schimbă anii de pușcărie pe munca în folosul comunității

Natalia Costăș / FLUX, nr. 26, 8 iulie 2005

Acum un an și jumătate, în localitățile Ungheni și Cahul, pentru prima dată în Republica Moldova, a fost aplicată, în calitate de experiment, munca în folosul comunității, medierea și probațiunea pentru tinerii aflați în conflict cu legea. Administrațiile locale au calculat că beneficiile de pe urma aplicării acestei măsuri alternative de pedeapsă au atins cota de aproximativ 20 mii lei. Anul acesta, în Ungheni „au simțit pe propria lor piele” ce înseamnă munca în beneficiul comunității alți nouă tineri în conflict cu legea.

Parcul Central de Cultură „Berești”, din Ungheni, este locul unde au decis să-și ispășească pedeapsa trei tineri din oraș, aflați în conflict cu legea. Zilnic, timp de patru ore, băieții fie văruiesc bordurile, fie sădesc flori, fie prășesc, cosesc sau, pur și simplu, fac ordine prin parc. Ca să nu fie văzuți de prieteni sau rude, au preferat să se trezească dis-de-dimineață, astfel încât la ora 06:00 să fie deja la locul de muncă.

Directorul Parcului îndeplinește zilnic fișa de evidență

a tinerilor și, deocamdată, nu a avut nici o pretenție. Vadim, cel mai mic dintre ei, a furat încă anul trecut, împreună cu fratele său mai mare, în vârstă de 17 ani, câteva calorifere dintr-o gospodărie. După ce le-au vândut, frații au câștigat 120 lei, cu care și-au cumpărat dulciuri și suc. „Banii s-au dus într-o zi, iar noi am rămas cu reputația stricată”, zice unul dintre frați, cu regret în voce. Peste câteva zile după comiterea infracțiunii, tinerii au fost reținuți de poliție și, printr-o hotărâre a instanței de judecată, au fost pedepsiți, sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, pe un termen de 160 ore pentru fiecare. „Judecătorul ne-a prezentat o listă cu trei oferte venite de la primăria orașului și ne-a spus să alegem singuri locul unde vrem să muncim. Noi am preferat să îngrijim teritoriul parcului, deoarece ne era rușine să încărcăm gunoiul sau să măturăm străzile din oraș”, ne spune Vadim, în vârstă de 16 ani.

„La închisoare ar fi deprins numai lucruri urâte”

Începând cu anul 2003, în Republica Moldova a început implementarea Proiectului „Reforma sistemului de justiție juvenilă”, sprijinit de UNICEF în comun cu Institutul de Reforme Penale, care prevede

printre cele trei componente de bază și crearea de alternative la privarea de libertate. Potrivit acestuia, munca neremunerată în folosul comunității este o pedeapsă care se recomandă a fi aplicată tinerilor începând cu vârsta de 16 ani, ca alternativă la detenție. În acest caz, expresia populară „Și varza întreagă, și capra sătulă” și-a găsit realizarea practică.

Vasile Barbacaru, directorul Parcului „Berești”, spune că este satisfăcut de activitatea tinerilor. „Parcul se întinde pe o suprafață de 13 hectare, iar noi, din lipsă de resurse financiare, nu avem decât doi angajați. Tinerii ne dau o mână de ajutor și trec și ei o școală bună. Or, la închisoare ar fi deprins numai lucruri urâte unul de la altul”, zice el, cu convingere.

Munca neremunerată în beneficiul comunității presupune antrenarea tânărului în munci stabilite de primăria din localitate pe un termen de la 60 până la 240 ore și se execută de la 2 până la 4 ore pe zi. În cazul în care tinerii refuză s-o execute, judecătorul înlocuiește pedeapsa cu închisoarea.

Vadim spune că regretă sincer fapta comisă. „Nu ne-am dat seama ce facem. A fost o prostie și îmi pare foarte rău acum... Prietenii mi-au spus cum e la închi-

soare și cred că e mult mai bine să lucrez undeva la libertate decât să stau după gratii”, spune el, pentru ca imediat să adauge că nici puilului de șarpe nu i-ar dori să ajungă în situația sa. În Republica Moldova există două colonii pentru minori – la Soloneț și Lipcani, unde tinerii, de cele mai multe ori, urmează o „școlarizare în domeniul infracționalității”. Din cei 45 tineri reținuți în Ungheni de la începutul acestui an pentru comiterea diverselor infracțiuni, nouă au fost pedepsiți cu muncă în folosul comunității. Ungheni și Cahul au fost primele localități din țară unde acum un an și jumătate a fost aplicată, în calitate de experiment, munca în beneficiul comunității ca alternativă la detenție. Acest fapt a dat posibilitate administrației locale din Ungheni să calculeze chiar beneficiile economice de pe urma aplicării acestei măsuri, care, pentru anul 2004, se cifrează la aproximativ 20 mii lei.

„Părinții au rămas trăsniți de cele întâmplate, deoarece nimeni din familia noastră nu a avut de-a face cu justiția”

Pentru a-și câștiga existența, în zilele libere, Valeriu muncește și la o spălătorie auto de la capătul orașului și, împreună cu fratele mai mic, își ajută părinții la lucrările agricole și prin gospodărie. Cel mai mic nu are decât cinci clase „la activ” și câțiva ani buni

petrecuți „cu sapa în mână” alături de părinți. „N-am avut posibilitate să învăț, dar după ce îmi ispășesc pedeapsa cred că voi pleca la muncă în Moscova, iar, cu timpul, sora mamei ne-a promis că ne va lua în Italia”, ne mărturisește băiatul despre planurile sale de viitor. Valeriu spune că, anterior, a mai lucrat un an la Moscova, în construcții, dar că, după ce a fost tras pe sfoară de patron, a revenit acasă.

Serghei, cel de-al treilea tânăr, a ajuns să muncească în beneficiul comunității după ce a stricat un geam dintr-un vagon de tren. „Mă enervasem pe cineva și nici nu-mi amintesc cum s-a întâmplat. A doua zi am fost reținut de poliție și mi s-au dat 120 ore...”, spune băiatul. Trebuia să-și aleagă singur locul de ispășire la pedepsei: să participe la înverzirea orașului, să măture străzile sau să amenajeze cel mai mare parc din Ungheni. A preferat cea de-a treia ofertă, deoarece, ca și ceilalți băieți, îi este rușine să fie văzut de lume. În caz contrar, Serghei ar fi trebuit să stea după gratii de la 1 până la 3 ani. „Nu știu și nici nu vreau să știu nimic despre viața din închisoare...”, ne spune băiatul. Deși are doar 18 ani, a reușit să absolutească nouă clase, să urmeze o școală de meserii și să schimbe câteva locuri de muncă: la Moscova, în construcții, ziler pe la oamenii din Ungheni, muncitor necalificat la câteva

întreprinderi din oraș... „Părinții au rămas trăsniți de cele întâmplate, deoarece nimeni din familia noastră nu a avut de-a face cu justiția”, zice băiatul. După experiența tristă pe care a trăit-o în acest an, vrea să-și aranjeze viața altfel. În toamnă spune că va urma niște cursuri de șoferie și își va căuta un serviciu bine plătit ca să-și poată ajuta și părinții.

Vasile Pascaru, vicepreședintele raionului Ungheni, afirmă că aplicarea muncii în beneficiul comunității pentru copii și tineri ca alternativă la detenție este o măsură binevenită, fiindcă oferă posibilitatea de a rămâne în comunitate și micșorează nivelul de risc al recidivei. „Administrația locală va face tot posibilul pentru durabilitatea proiectului, care, sperăm, să ne aducă în timp mai multe beneficii”, a mai spus Vasile Pascaru.

Potrivit lui Igor Dolea, directorul Institutului de Reforme Penale, munca în folosul comunității este o opțiune implementată în mai multe țări dezvoltate din lume și care s-a dovedit a fi destul de viabilă și utilă. „Beneficiile acestui program sunt evidente: costurile executării pedepsei sunt mai reduse, crește rolul comunității în procesul de reeducare și resocializare a infractorului, este asigurată diferențierea adecvată și individualizarea pedepselor etc.”, ne-a mai spus Igor Dolea.

Procedee mass-media de protecție a identității tinerilor în conflict cu legea

Marea provocare cu care se confruntă jurnaliștii care produc subiecte sensibile este realizarea dreptului pe care îl posedă marele public de a ști ce se întâmplă sau de ce nu se întâmplă ceva fără a prejudicia demnitatea persoanelor și dreptul lor la intimitate.

Principiile etice promovate de UNICEF în relatările despre copii și tineri solicită întotdeauna modificarea numelui și ne-dezvăluirea vizuală a identității tuturor copiilor și tinerilor acuzați sau culpabili de crimă. Această abordare va ajuta la evitarea stigmatizării, victimizării și violenței împotriva copiilor în situație de risc.

Relatările mass-media, avându-i ca protagoniști pe tinerii în conflict cu legea, vor răspunde standardelor de profesionalism, dacă se vor axa pe următoarele recomandări de bune practici:

- Scrieți despre protagonist, și nu despre nefericirea lui. Oamenii aflați în situații dificile au nevoie de înțelegerea și acceptarea celorlalți, și nu de compătimire.
- Notați un nume mic – adevărat sau inventat, însă nu divulgați identitatea persoanei. Un nume nu dă subiectului mai multă valoare decât o relatare credibilă, convingătoare.
- Evitați etichetările („delicvent”, „prăpădit”, „cu urechi mari” etc.). „Toți ca unul sunt rași în cap, îmbrăcați în cămăși albe, pantaloni verzi și poartă încălțăminte jerpelită”. Orice portretizare trebuie făcută cu respectarea demnității persoanei. Nimeni n-a scris despre fotbalistii Ronaldo sau Roberto Carlos că sunt rași în cap, deși sunt.
- Fotografiile sunt importante pentru că ele oferă un element uman situației. Jurnalistul ar trebui să ceară întotdeauna permisiunea înainte de a publica oricare dintre aceste fotografii. Întotdeauna jurnalstul va ține cont de existența unor limite ale decenței umane, chiar și atunci când protagoniștii sunt de acord să fie fotografiați. În relatările despre justiția juvenilă, fotografiile bune prezintă detalii sau situații care sunt mai relevante și spun mai multe decât portretele.

- Evitați să generalizați, nu identificați protagonistul cu un grup. Este echivalentul replicii „Voi, jurnaliștii...”.
- Abandonați limbajul exclusivist (ei...).
- Evitați să victimizați („tineri nefericiți, condamnați la sărăcie”) și să formulați aprecieri („nu trebuia să facă asta”).
- Este exclus să puneți la îndoială actul legii, dacă nu aveți probe („Unul nici nu era vinovat”).
- Atribuiți afirmațiile („Victor a spus că a fost închis fără vină”).
- Scrieți despre sentimente și emoții doar cu vorbire directă. Nu putem simți ceva în locul altora ca să scriem despre asta.
- Abordările profesioniste sunt cele echilibrate.

SURSE ȘI LECTURI RECOMANDATE

PRINCIPII ETICE PROMOVATE DE UNICEF ÎN RELATAREA DESPRE COPII ȘI TINERI, în IMAGINEA TINERILOR. Ghid pentru jurnaliști și alți profesioniști, Centrul Media pentru Tineri, UNICEF Moldova, Chișinău, 2005.

Cifrele. Dincolo de statistici, tinerii

Igor GUZUN

Singure, cifrele nu au nici o importanță. Ce putem spune despre cifra de 11300? Sau despre cifra 1? Este mult? E puțin? Răspunsul este: „Depinde...”. Cifrele nu „vorlesc”, însă ele pot comunica un mesaj prin cuvinte.

Pentru a fi cu adevărat relevante și prețioase, cifrele au nevoie de un context în care să fie plasate, au nevoie de umanizare și de interpretare. Aplicarea acestor recomandări de bune practici în jurnalism va da subiectului de presă mai multă valoare.

Dacă punem, de exemplu, numărul celor 11300 de tineri, cu vârstă până la 30 de ani, care au comis crime în anul 2002, alături de numărul de 10200 de infractori tineri, înregistrați în anul 2001¹, am putea observa, fără a fi înarmați cu instrumente de cercetare, o majorare a cifrei. Însă această creștere nu se conturează într-o tendință stabilă, pentru că, am aflat, în anul 2000 au

¹ Aceste date statistice sunt citate după „Tinerii Republicii Moldova, 2003”, Biroul Național de Statistică, http://www.statistica.md/statistics/dat/331/ro/TineriiRM_11noiembrie03.htm.

Suntem atât de ocupați cu statisticile, încât uităm că le putem crea”.

BILL BERNBACH

*„Adevăr, minciună și advertising”,
Jon Steel, București, Brandbuilders Grup, 2005*

fost relevante 12500 de persoane tinere care au săvârșit crime, deci mai multe decât în 2002.

A fi jurnalist este o licență pentru a fi curios, citim despre calitățile necesare unui bun reporter pe pagina Web a Centrului Media pentru Tineri. Într-un portret-robot al unui jurnalist de succes, pe care l-a creat, odată, profesorul de jurnalism Curtis D. MacDougall, se regăsesc și următoarele două calități: ziaristul trebuie să fie iscoditor și sceptic.

Pentru o relatare de presă reușită, nu este suficient ca reporterul să aibă curiozitatea de a afla numărul de tineri care au comis crime într-o perioadă de timp

Ghid mass-media privind relatările în domeniul justiției juvenile

sau de a consemna proporția tinerilor din numărul total al persoanelor care au săvârșit furturi, să zicem. Un bun jurnalist va căuta, de asemenea, să întrebe persoane care se pricep la asemenea gen de cifre care este semnificația statisticilor. Va verifica și va trata cu rezervă orice informație cantitativă.

Probleme cu cifrele

În funcție de faptul dacă sunt folosite sau nu datele despre delikte, arestări, acuzații, prezentări la judecată, condamnări sau sentințe la privațiune de libertate, tabloul obținut poate fi diferit.

Câțiva factori externi pot avea efecte semnificative asupra comparațiilor de la an la an: de exemplu, la calcularea procentajului, diferențelor le-ar putea reveni cea mai mare parte sau cinci la sută din „creșterea” „ratei delictvenței juvenile”. Cifrele în acest domeniu, de altfel ca și în altele, sunt deschise pentru manipulare. Un guvern care dorește să demonstreze succesul obținut în „combaterea criminalității” are putea să găsească o altă culegere de date pentru a fi publicate, spre deosebire de guvernul care intenționează să creeze publicului un sentiment de nesiguranță pentru a garanta susținerea măsurilor represive.

În plus, alegerea grupului de vârstă selectat poate afecta considerabil tendințele intuite, la fel cum o pot face și diferite definiții pentru delikte „grave” și „mai puțin grave” și, desigur, o schimbare voalată a „arestărilor” în „condamnări” și viceversa, folosite ca bază pentru cifre în fiecare an.

Rata generală, de asemenea, ascunde multe caracteristici importante: dacă furtul unei ciocolate și jefuirea unei persoane în stradă se consideră ca fiind două „cazuri” diferite, atunci încă un furt de ciocolată ar mări aparent rata delictvenței cu 50 la sută. Aceasta însă evident ar reprezenta un tablou foarte distorsionat al realității delictvenței juvenile.¹

Informațiile conținute în rapoarte de sinteză, realizate de agenții naționale și internaționale, pot reprezenta pentru jurnaliști punctul de pornire la investigarea și scrierea unor istorii cu perspectivă umană, în care autorii vor căuta răspunsuri la întrebări, iar cititorii vor regăsi în soarta protagoniștilor destine asemănătoare

¹ OMUL, MAI ALES. Ghid de bune practici în domeniul jurnalismului pentru dezvoltare umană, Igor Guzun, Vsevolod Ciornei, Chișinău, 2005, și JUSTIȚIA JUVENILĂ. Правосудие в отношении несовершеннолетних. Центру International de dezvoltare a Copilului – Innocenti, Florența, Italia, UNICEF Moldova, Chișinău, 2004.

cu cele ale tinerilor din comunitățile lor. Practic, fiecare propoziție din boxa alăturată poate inspira o istorie cu dimensiune umană.

Copiii și tinerii în conflict cu legea

Numărul copiilor și tinerilor în conflict cu legea se menține stabil. Infracțiunile comise de copii constituie aproximativ 10 la sută din numărul total al delictelor înregistrate, în mare parte fiind săvârșite de adolescenți de 16-17 ani.¹ În majoritatea cazurilor, delictele au un caracter economic.² Copiii reprezintă mai puțin de două la sută din persoanele aflate în detenție. Cazurile copiilor și tinerilor acuzați sunt investigate și urmărite pe cale judiciară în baza sistemului pentru adulți, iar copiii nu dispun deseori de reprezentare juridică sau de asistență în partea lucrătorilor sociali.³ Perioadele lungi de arest preventiv au consecințe grave asupra sănătății lor fizice și mentale. Deși nu există o lege specifică privind justiția

*juvenilă sau un sistem separat de justiție juvenilă,⁴ noul Cod Penal care a intrat în vigoare în 2003 prevede aplicarea unor metode alternative detenției pentru copii și tineri. Multe cazuri de violență se produc în comisariatele de poliție.⁵ **EVALUARE COMUNĂ DE ȚARĂ. Republica Moldova, Guvernul Republicii Moldova, Organizația Națiunilor Unite, Chișinău, 2005.***

Practicile bune ale jurnalismului pentru dezvoltare umană sugerează reporterilor următoarele abordări ale statisticilor, inclusiv ale cifrelor care vizează tinerii în conflict cu legea:

- **Folosirea statisticilor comparative.** Cifrele au mai mult sens dacă sunt comparate cu lucruri aflate la îndemâna oamenilor. Dormitorul dintr-un penitenciar poate avea suprafața unui teren de fotbal.

- 1 UNICEF, Justiția juvenilă în Republica Moldova, Raport de evaluare 2002-2003, Guvernul Republicii Moldova și UNICEF, 2003.
- 2 Situația copiilor aflați în detenție, Raport de monitorizare 2003-2004, Institutul de Reforme Penale și UNICEF, 2004.
- 3 85 procente din numărul total al minorilor aflați în detenție sau în arest preventiv în Chișinău și Bălți nu au acces la reprezentare juridică. „Respectarea drepturilor minorilor în locurile de detenție”, Institutul de Reforme Penale, UNICEF, 2005.

- 4 Această lacună a fost menționată de Comitetul pentru Drepturile Copilului care a solicitat crearea, cât mai devreme cu putință, a unui sistem specific de justiție juvenilă. Observații finale: Republica Moldova, Comitetul pentru Drepturile Copilului, 31 octombrie 2002.
- 5 Justiția juvenilă în Republica Moldova, Raport de evaluare 2002-2003, Guvernul Republicii Moldova și UNICEF, 2003.

- **Prea multe cifre strică.** Nu însă ca într-o piesă muzicală: „Două sunt multe, dar trei de-acum sunt puține”. Statisticile pot fi un element de puternic într-un subiect, însă este complicat pentru cititori să le rețină pe toate deodată.
- **Tratarea cu rezervă a oricăror statistici.** Calculele care sunt valabile în matematică nu funcționează în alte contexte. Un proverb Sufi străvechi spune: „Credem că dacă înțelegem unu trebuie să înțelegem doi, pentru că unu și cu unu fac doi. Dar trebuie să-l mai înțelegem pe și”.
- **Cultivarea unei relații** de colaborare cu o sursă care este statistician și poate evalua datele statistice sau rezultatele unui sondaj.
- **Unificarea scrierii cifrelor.** Procentul și proporția nu înseamnă același lucru.
- **Orice informație trebuie trecută prin filtrul bunului simț** înainte de a o putea folosi cu încredere, pentru că, uneori, și cifrele pot dezinforma și chiar minți.
- **Utilizarea cifrelor comparative nu este suficientă** pentru un subiect reușit. Un jurnalist explică semnificația acestora și le transformă în istorii umane. Chiar dacă doar un copil nu merge la școală, aceasta este deja mult. Deci, aici cifra 1 înseamnă mult. Tinerii care se regăsesc în statistici nu sunt cifre, sunt ființe umane.
- **Umanizarea statisticilor.** Oamenilor nu le place să fie simple numere sau să fie categorisiți în grupuri larg de „populație” sau „tineret”. Oamenii vor să fie recunoscuți drept o persoană aparte, nu le place să fie confundați cu cineva din mulțime.

Dincolo de cifre, există o lume reală pe care acestea le reprezintă: cei 150 de tineri care, la 1 ianuarie 2005, își ispășeau pedeapsa în penitenciarele subordonate Ministerului Justiției au avut fiecare o istorie de povestit. Și în această poveste ei nu au fost singurii care poartă responsabilitatea pentru infracțiunea pe care au comis-o sau și-au asumat-o.

SURSE ȘI LECTURI RECOMANDATE

Cifrele în reportajul social, în REPORTAJUL SOCIAL pentru tinerii jurnaliști și studenții de la Facultatea de Jurnalism, Centrul Independent de Jurnalism, Chișinău, 2002.

Use statistics sparingly. Compare statistics. Turn statistics into stories, TEN PRACTICAL TIPS FOR BUSINESS AND ECONOMIC REPORTING IN DEVELOPING ECONOMIES, Paul Hemp, International Center for Journalists, 1994.

MAKING DATA MEANINGFUL: A guide to writing stories about numbers. UNITED NATIONS Geneva, 2005. <http://www.unece.org/stats/documents/writing/guide.pdf>

Человеческое развитие в зеркале статистики. КАК ЧИТАТЬ ЦИФРЫ? Вульф Скотт. UNDP, Bratislava, 2006.

Portrete în cuvinte

Și președintele Băsescu mai plânge

Carmen Pleșa, Vladimir Ioan / „JURNALUL NAȚIONAL”

În Centrul pentru reeducare de la Târgu Ocna sunt internați 70 de tineri.

Dacă l-ar întâlni pe președinte, pe Băsescu cel adevărat... „Eu? Pe el? Dar unde pot eu să-l întâlnesc?! Eh, poate că, dacă îl întâlneam, nu mai eram aici. Adică nu mai furam. Poate îmi zicea: „Mai, uite ce bine semeni tu cu mine, și eu am ajuns președinte. Ia vezi cum faci și tu”. Și atunci, când m-ar fi trimis alții să fur din magazine, eu aș fi spus: „Pardon, eu vreau să mă fac președinte. Ați văzut ce bine seamăn?!”. Îl cheamă Mihai și are 16 ani. Cum l-au văzut – Mihai are exact ochii și privirea președintelui – copiii de la centru l-au și botezat Băsescu.

„Aoleu, Băsescule, de ce nu ne dai și nouă o grațiere?” „Dom’ președinte, nu-mi dai laptele tău?” „Băsescule, fă ceva să ne scoți de aici...” Mihai duce fără prea mare plăcere această poreclă. Mai ales că nu-i aduce nici prea mare respect în fața celorlalți.

Pentru că e mai mic și mai inocent, ceilalți nu se feresc să-l terorizeze.

POVESTE. Are cinci surori. De la una din ele are și nepoți, de care îi este foarte dor. Nu are mamă. Tatăl lui a omorât-o. A lovit-o cu o sticlă în cap. Mihai a văzut toata scena. Pe stradă a învățat să fure. Într-o zi l-au prins și l-au trimis în centrul de reeducare. Loredanei, unul din psihologii de la centru, îi spune „mama”, iar când o întâlnește îi ia mâna și și-o lipește de obraz. Și de Cristina, care e sociolog la centru, îi place mult. Una, două se înfățișează la ea s-o roage s-o mai caute pe sora lui. „Dar o cheamă Anca! Nu știu adresa, dar întrebați la poliție, la Roman. Ei sigur știu. Anca!”, insistă Băsescu. Cristina a găsit până la urmă adresa. Mihai i-a scris surorii lui.

ÎN AȘTEPTARE. Răspunsul nu a venit, dar el speră. „Doamna Loredana, dar nu durează prea mult? Când trebuie să ajungă scrisoarea la mine? Dar nu puteți să-i scrieți și dumneavoastră?”, se roagă Mihai. Apoi mă cheamă în sala de lectură să-mi spună ceva. De când am venit, sala de lectură s-a transformat în loc de confesiune. „V-am povestit și acum m-a apucat un

dor atât de mare de acasă, că îmi vine să mă omor”, spunea Băsescu. Plânge, cu ochii la brațele crestate de tăieturi. A încercat de mai multe ori să se sinucidă.

ANTRENAȚ. Băieții au și sală de fitness

De altfel, tăieturile de pe brațe sunt frecvente în rândul copiilor internați la reeducare. Unii au făcut-o din teribilism, alții ca să capete prin pușcăriile prin care au trecut un statut cu care să se impună. Sunt mulți însă care au încercat doar să se sinucidă. De disperare, de dor, de teama că vor rămâne închiși, de groază că familia i-a uitat (...).

Câțiva au venit să ne ceară țigări. Unul de-o șchioapă a vrut pixul cu care scriam. „Pentru la școală, îmi place mie!”, a precizat copilul. Mulți au vrut adresa de la Co-

troceni a președintelui, ca să-i poată scrie și să-l întrebe dacă pot fi grațiați. Asta e una din marile lor probleme. La fiecare pas, câte unul întreabă: „Dar e adevărat că se modifica legea de anul viitor și ieșim de aici?”... „Dar nu-i așa că de la anu’ ne grațiază pe toți?” (...).

ARTA. Ionuț are 17 ani. E artist. Pereții sunt plini de icoanele și tablourile pictate de el. A crescut la orfelinat. A furat o bicicletă și o butelie de gaz. L-au pus alții. La judecată i-au pus și alte fapte în spate. Nici n-ar fi fost greu. Băiatul are o minte de copil și trăiește într-o lume a lui.

Dacă va fi eliberat, nu are unde să se duca. „As încerca la București, la Primărie, să cer un loc de dormit. Ziua aş munci, iar noaptea aş picta. Chiar nu aveți cumva un pix cu gel negru? Mi-ar trebui pentru o lucrare...”

MESAJ. „As mai vrea să știe un lucru domnul președinte Băsescu. Dacă puteți să faceți să afle. Să nu-i fie rușine că pe mine copiii mă strigă tot Băsescu. De când sunt la centru am învățat să scriu și să citesc foarte frumos. Păstrez caietele, dacă vrea să le vadă. Să nu-i fie rușine, că nici n-o să mai fur.” Acesta a fost Băsescu cel mic din Centrul pentru reeducare de la Târgu Ocna (...).

2)

**INIȚIATIVE ALE
CENTRULUI MEDIA
PENTRU TINERI ÎN
DOMENIUL JUSTIȚIEI
JUVENILE**

Un ziar pentru tinerii în conflict cu legea a fost lansat la penitenciarul din Lipcani

Tinerii de la Penitenciarul nr. 2 din Lipcani au editat, în octombrie 2005, primul număr al publicației lunare „AerZona”. A fost primul ziar tipărit într-o închisoare din Republica Moldova.

Prima ediție a publicației, cu un volum de opt pagini de formatul A4, conține articole, interviuri, imagini, creații ale tinerilor din instituție și subiecte de divertisment.

Din echipa redacțională fac parte zece adolescenți, care au desemnat un redactor-șef, un fotoreporter și un machetator. Ei sunt ajutați în procesul de editare a ziarului de reprezentanți ai administrației instituției penitenciare din Lipcani.

Redactorul-șef al ziarului „AerZona”, Denis, a afirmat că denumirea ziarului semnifică dorința echipei

redacționale de a reflecta pe deplin atmosfera, viața și evenimentele din penitenciar.

Directorul Centrului Media pentru Tineri, Veronica Boboc, a comunicat că până la finele anului 2005 la Penitenciarul nr.2 din Lipcani urmează să-și înceapă activitatea și un studio radio. Emisiunile vor fi pregătite de către deținuți și reprezentanți ai administrației închisorii. Atât publicația, cât și studioul radio sunt două instrumente care vor favoriza accesul tinerilor la informație, aceștia fiind antrenați în activități de comunicare concrete, a menționat directorul Centrului Media pentru Tineri.

Ziarul „AerZona” și postul de radio fac parte dintr-un proiect finanțat de UNICEF și realizat de Centrul Media pentru Tineri în comun cu Penitenciarul nr. 2 din Lipcani.

La Penitenciarul nr. 2 din Lipcani, fosta Colonie de Reeducare a Minorilor, sunt deținuți aproximativ o sută de tineri aflați în conflict cu legea, cu vârste până la 18 ani.

Agencia de monitorizare a presei „Monitor Media”, 24 octombrie 2005

Un redactor-șef după gratii

© UNICEF / V. Taran / 2006

Funcția de redactor-șef i-a oferit lui Denis încredere în forțele proprii. „Este ceea ce aş vrea să fac atunci când voi fi liber”, spune Denis.

Începem dialogul din priviri. Eu – liberă și decisă să fac o istorie de succes. El – închis și dornic să discute. Dacă nu aş fi citit dosarul lui, n-aş fi crezut că are 18 ani. Puțin gârbovit, cu ochi inteligenți, sfredelitori, cu un carnet sub braț, în care își notează periodic idei, versuri sau poate cu totul altceva... Încerc să mi-l imaginez cum era până a ajunge aici. Oare la fel de serios? Mai vorbăreț? Mai bun, mai rău? Realizez că

dacă îl voi trata ca pe un infractor, întâlnirea noastră va fi un dezastru. Așa că încep să discut nu cu cel care a fost, ci cu cel care este acum – Denis, redactor-șef al primului ziar pentru deținuți din țară. Îl întreb dacă îi place să fie ziarist sau dacă o face doar pentru a-și umple timpul. „Nu ducem lipsă de activități. Mie îmi place sportul, halterele în special, când sunt mai liber merg la sală. Ziarul este însă cu totul altceva pentru mine. E ceva care aş putea să fac și în libertate”, spune Denis.

Mă gândesc ce șanse are să devină ziarist într-o țară cu atâtea prejudecăți, cu o concurență atât de acerbă, cu un trecut ca a lui. Fără să realizeze, dă cea mai frumoasă definiție a jurnalismului pe care am auzit-o vreodată: să poți scrie înseamnă să te simți liber oriunde te-ai afla. „Când am început să facem acest ziar, băieții de aici nu prea vroiau să scrie. Nu vedeau nici un sens în asta. Acum însă sunt foarte mulți care vor să-și găsească numele pe paginile publicației. Unii scriu versuri, alții își povestesc viața, o parte își visează viitorul în scris”.

Timp de mulți ani, Denis a fost un copil al străzii și a trăit ca un copil al străzii. La penitenciar a ajuns pentru furt. „N-are sens să vorbim acum despre cum

era și ce a ajuns. Bineînțeles că omul nu se schimbă peste noapte”, spune Victor Rusu, șeful adjunct al penitenciarului și coordonatorul ziarului „AerZona”. „Însă acest ziar și funcția de redactor-șef i-au redat lui Denis încrederea în forțele proprii”.

La ședințele de planificare, Denis se comportă ca un șef înțelept. Îi ascultă pe toți, îi laudă pe cei harnici, îi critică pe cei lipsiți de inițiativă. Cu degetele care încă mai păstrează tatuajele atât de necesare unui tip „dur”, el scrie acum cu totul alte strategii. Jargonul străzii cedează puțin câte puțin locul altui limbaj, de specialitate: „câte mii de semne, ce format, intro, concluzie, stil...”. Denis vorbește ca un redactor.

„Oamenii greșesc mereu, dar dacă nu le oferi a doua șansă, cu siguranță că vor greși din nou. Timp de trei ani petrecuți aici am înțeles că în viață trebuie să trăiești, nu să exiști. Mai am puțin până ies, dar acum nu-mi este frică de libertate. Știu deja să fac ceva cu mâinile mele. Am învățat să scriu, să lucrez la calculator, mă pricep puțin la machetare. E ceva, nu?”. Peste cinci luni, când își va ispăși pedeapsa, Denis va ceda locul altui băiat, care poate și el va vedea în ziaristică o salvare. Sau, dacă nu o salvare, o șansă în plus pentru a nu fi exclus de societate, atunci când va

ieși la libertate. Anume pe această filosofie s-a bazat proiectul finanțat de UNICEF și derulat de către Centrul Media pentru Tineri și Institutul de Reforme Penale. Chiar dacă doar o parte din cei peste 100 de copii și tineri aflați la colonie participă la editarea acestui ziar, în schimb toți sunt cititorii fideli ai acestuia. „La început, îl citeam doar la noi în penitenciar, apoi băieții au început să-l trimită acasă părinților și prietenilor. Acum pentru fiecare număr se dă o adevărată bătălie, suntem nevoiți să facem câte o sută de copii în plus”, spune Denis, vădit mândru de acest succes.

Dar, ce-i mai bun abia urmează. Până la finele acestui an, tot cu finanțarea UNICEF, la Penitenciarul nr. 2 din Lipcani va fi lansat și un studio radio. Emisiunile vor fi pregătite de către deținuți și reprezentanți ai administrației instituției, care vor fi mai întâi instruiți în cadrul unor seminare de jurnaliști profesioniști din țară.

Nu știu câte din lucrurile pe care și le-a propus Denis va reuși să le realizeze în libertate. Cert este însă că acum, el are șansa să transforme în realitate ceea ce scrie pe hârtie.

Tatiana Țibuleac / www.unicef.org/ceecis

TINERII JURNALIȘTI DE LA CENTRUL MEDIA AU PRODUS SPOTURI SOCIALE AUDIO PENTRU A INFORMA SEMENII DESPRE PERICOLUL CONFLICTELOR CU LEGEA

- „Cred că ar trebui să facem rost de bani...”. „Acuși îți arăt eu ție cum”. „Mi-au furat banii!”. Luarea pe ascuns a unui obiect de la o persoană este un furt. Furtul se pedepsește cu închisoare de până la 10 ani. Tu, îți asumi acest risc?
- Muzică pe fundal: „S-o îmbătat căciula me / dar și eu...”. „Ce vrei, mă?” „Băieți, eu înțeleg că dați o petrecere, dar muzica este prea tare”. „Du-te și te culcă!” Ai dreptul la distracție, dar fără a încălca drepturile altora.

Acestea sunt câteva dintre noile spoturi sociale audio, care au completat fonoteca Studioului radio de la Centrul Media pentru Tineri. Spoturile au fost produse de o echipă de 15 tineri jurnaliști, voluntari la Centrul Media pentru Tineri, care au participat la Atelierul media cu genericul „Tinerii în conflict cu legea și imaginea lor în mass-media”. Atelierul s-a desfășurat la 8 și 9 martie 2006 și a fost moderat de Alina Radu, director al publicației „Ziarul de Gardă”, și Vitalie Dogaru, lector la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, Universitatea de Stat din Moldova, reporter Radio Europa Liberă.

Cornel Comendant, elev, voluntar la Centrul Media, a participat pentru prima dată la un astfel de atelier: „Am aflat despre copiii și tinerii ajunși în conflict cu legea, cum sunt apărați în instanța de judecată și în ce condiții beneficiază de apărare. Totodată, simt că, spiritual, am devenit mai apropiat de ei”, mărturisește Cornel.

În cadrul acestui atelier, tinerii au elaborat cinci spoturi sociale audio (PSA) pentru a sensibiliza publicul, în special adolescenții și tinerii, despre riscurile comportamentului antisocial și ale lipsei de informare cu privire la drepturi și obligațiuni.

Stela Secară, studentă, voluntar la Centrul Media, spune: „În cea de-a doua zi de training, ne-am repartizat în cinci echipe și am produs spoturi sociale. Anunțurile au fost gândite în totalitate de noi: am scris scenariile, am jucat rolurile, am ales muzica și am participat la montare. Credem că aceste spoturi vor fi difuzate în mass-media”.

Spoturile sociale audio sunt difuzate în cadrul emisiunii „Laboratorul Tinereții”, difuzată săptămânal la Radio Antena C, în emisiuni pentru copii și tineret, la Radio Moldova, precum și în Rețeaua posturilor de radio școlare.

Atelierul „Tinerii în conflict cu legea și imaginea lor în mass-media” este parte componentă a proiectului „Tinerii promovează vocile tinerilor”, implementat de Centrul Media pentru Tineri cu susținerea Reprezentanței UNICEF în Moldova. www.centrulmedia.com

UN STUDIO DE RADIO A FOST INAUGURAT LA PENITENCIARUL PENTRU MINORI DIN LIPCANI

- **Primul studio de radio într-o instituție penitenciară din Republica Moldova a fost inaugurat la Penitenciarul numărul 2 pentru minori din orașul Lipcani. Acest studio va asigura producerea emisiunilor pentru postul intern de radio, denumit de către tineri „Radio Teenager”.**

Denumirea postului de radio a fost aleasă de către deținuți în cadrul unui training de două zile în cadrul căruia au fost instruiți 15 minori. Aceștia au fost familiarizați cu tehnici de realizare a unui radiomagazin, care va conține știri, interviuri, portrete și dedicații muzicale.

Locotenent-colonelul de justiție, Victor Rusu, șef adjunct al Penitenciarului de la Lipcani, a comunicat că, prima emisiune urmează să fie lansată la 3 iunie.

Pentru început pe post va fi pusă câte o emisiune pe săptămână. În proiectele mediatice, derulate pe parcursul ultimului an la penitenciar, sunt antrenați 25 de deținuți. O echipă din zece minori asigură editarea ziarului intern „AerZona”, iar alți 15 vor participa la producerea emisiunilor la „Radio Teenager”, a menționat Rusu.

Serghei, tânărul redactor-coordonator la „Radio Teenager”, a menționat că emisiunile vor avea o durată cuprinsă între 45 de minute și o oră săptămânal, în special, în zilele de duminică.

Studioul „Radio Teenager” este parte a proiectului „Tinerii promovează vocile tinerilor”, derulat de Centrul Media pentru Tineri din Chișinău și Penitenciarul din

Lipcani cu susținerea financiară a Reprezentanței UNICEF Moldova. O altă componentă a proiectului este și editarea ziarului intern „AerZona”, editat lunar în penitenciar.

Directorul Centrului Media pentru Tineri, Veronica Boboc, a spus pentru Monitor Media că studioul de radio inaugurat reprezintă o rețea internă de radio prin care va fi asigurată buna informare a tinerilor deținuți. Tinerii jurnaliști au la dispoziție două dictafoane digitale pentru realizarea înregistrărilor. Materialele vor fi procesate la calculatoarele studioului, după care vor fi difuzate, a spus Boboc.

La finele lunii octombrie trecut, deținuții minori din închisoarea din orașul Lipcani au editat primul număr al publicației lunare „AerZona” (format A4, opt pagini). Acesta este primul ziar care este editat într-o închisoare din Moldova.

La Penitenciarul nr.2 din Lipcani, fosta Colonie de Reeducare a Minorilor, sunt deținuți în prezent circa 140 de minori aflați în conflict cu legea cu vârstele de până la 18 ani. Este unica închisoare pentru minori din Republica Moldova.

**Agencia de monitorizare a presei „Monitor Media”,
23 mai 2006**

RADIO STATION FOR YOUNG INMATES TO START BROADCASTING IN JUNE

The first radio studio at a Moldovan prison facility was inaugurated at the penitentiary for minors in the northern town of Lipcani. The studio will produce weekly radio programs starting from June. In preparation for the launching of the studio, 15 inmates participated in a two-day training on basics of radio journalism. They have also chosen a name for the new radio station, which is expected to offer news, interviews, profiles and musical dedications. "Radio Teenager" is part of a larger project, which is administered by the Chisinau-based Youth Medoa Center. "The Young Promoting the Voices of the Young" is financed by the Chisinau office of the UNICEF. Under the auspices of the same project,

the Lipcani penitentiary started the publication of a monthly newspaper by and for the inmates last October. According to Veronica Boboc, director of the Center, young journalists will have a chance to use digital equipment to produce radio shows. In addition to ten inmates involved in the publication of the newspaper, 15 more persons will work at the radio station. The Lipcani penitentiary is the only facility for underage inmates in Moldova. Currently, 148 persons serve their terms here.

**Moldova Media News,
Volume 6, nr. 5, May 31, 2006**

ATELIERUL „MASS-MEDIA ȘI JUSTIȚIA JUVENILĂ”. LECȚII PENTRU PUTEREA A PATRA. VORBIRE DIRECTĂ

La 10-12 februarie 2006, 15 jurnaliști din Moldova au fost instruiți în cadrul unui atelier media, intitulat „Mass-media și justiția juvenilă”.

„Există încă mulți copii cărora noi, jurnaliștii, le dezvăluim identitatea fără a ne gândi că astfel influențăm negativ destinul acestora”, susține **Igor Guzun, lector la Universitatea de Stat din Moldova**, unul dintre formatorii atelierului, alături de **Alina Radu, director al publicației „Ziarul de Gardă”**. Atelierul l-a avut în calitate de invitat special pe **Radu Danii, Coordonator pentru Protecția Copilului, UNICEF Moldova**.

„Poate unele dintre abilitățile noastre vor fi preluate de jurnaliști și astfel în presă vor fi mai puține subiecte cu copii, abordate neprofesionist”, explică Igor Guzun.

O concluzie alarmantă, la care au ajuns participanții la atelier este cea, potrivit căreia, de multe ori presa se face vinovată de opinia eronată pe care o are publicul despre tinerii aflați în conflict cu legea.

Veronica Boboc, manager al Centrului Media pentru Tineri:

„Ne-am propus să informăm jurnaliștii despre problemele tinerilor aflați în conflict cu legea. Am constatat că experiența ziariștilor la acest capitol

Ghid mass-media privind relatările în domeniul justiției juvenile

este una incipientă, pe când situația tinerilor aflați în detenție este și continuă să fie destul de dificilă. Reporterii au șansa să ofere publicului o altă imagine decât cea pe care o are acesta despre copiii în conflict cu legea. Or, la noi, acești tineri sunt considerați delinvenți și mulți cred că nu mai au dreptul la integrare în societate, ceea ce este incorect”.

Natalia Mânzăraru,
Agenția „BASA-press”:

„Niciodată nu am crezut că toți tinerii aflați în conflict cu legea sunt vinovați și acest lucru s-a confirmat în repetate rânduri la seminar. Ziariștilor le este greu să relateze obiectiv despre acești copii. De multe ori, în interiorul nostru, omul care judecă luptă cu jurnalistul care este obligat să fie obiectiv”.

Elena Chirilov,
Radio Moldova:

„Am înțeles că reporterul, în anumite cazuri, trebuie să fie om, iar apoi jurnalist. Am descoperit multe detalii psihologice pe care nu le cunoșteam anterior”.

Ion Gonța,
student la Universitatea de Stat din Moldova:

„Subiectele despre copiii aflați în conflict cu legea sunt abordate superficial. În mai multe articole ropilul rămâne într-o lumină proastă. Jurnalistul nu știe cum să protejeze personalitatea tânărului. În urma acestui atelier media, în momentul în care va trebui să realizez un material la această temă, sunt sigur, voi fi mai bine pregătit”.

**Eudochia Verdeș,
săptămânalul „Florile Dalbe”:**

„Avem cazuri când la ziar se adresează copii aflați în dificultate. Îmi amintesc de o scrisoare în care o fetiță zicea că este terorizată de colegii săi. Această situație se înscrie perfect în tematica adordată la seminar. Misiunea noastră este de a-i încuraja pe copii. În cazul în care vom merge la Lipcani, îi vom încuraja să scrie cât mai des la redacție”.

**Galina Cotorobai,
Radio Antena C:**

„Îmi amintesc cum am fost la un penitenciar, intenționând să solicit părerea deținuților de acolo. Mi-a fost greu să fac pe cineva să vorbească. Am reușit să discut cu câțiva, dar mi-au răspuns foarte greu. Dacă aveam cunoștințele acumulate aici, mi-ar fi fost mai ușor”.

**Vera Terentiev,
Radio „Vocea Basarabiei”:**

„Nu știu dacă noi, jurnaliștii, putem schimba viața unui tânăr care iese din detenție și care este nevoit să intre în oceanul numit societate, în care sunt și rechini și pești pașnici. Mas-media, fiind a patra putere în stat, pot schimba atitudinea oamenilor care contactează

cu acești copii după ce ies din penitenciar. Prin materialele noastre am putea influența autoritățile care se fac responsabile de asigurarea unor condiții de viață acceptabile în penitenciar”.

**Petru Terguță,
OWH Studio:**

„În presa de la noi lipsesc materialele de investigație, abordate profesionist, la această temă. Mai trist este atunci când jurnalistul dezvăluie identitatea tânărului, afectând cu bună știință sau din întâmplare soarta de mai departe a acestuia. O excepție fericită sunt publicațiile organizațiilor de profil, dar care, din păcate, sunt foarte puține și nu ajung să fie citite de toată lumea”.

**Natalia Coroi,
Studentă USM:**

„Sunt din Cricova și împreună cu vinuri avem și două instituții penitenciare. Despre persoanele de acolo lumea are o părere negativă, fără a cunoaște circumstanțele ce i-a obligat pe deținuți să comită o infracțiune”.

**Diana Răileanu,
„Ziarul de Gardă”, nr. 6 (72), 16 februarie 2006**

СВЕТЛОТ

3)

RESURSE PENTRU DOCUMENTARE

REGULILE DE LA BEIJING

Ansamblul regulilor minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori¹
(secvențe)

Partea I. PRINCIPII GENERALE

1. Perspective fundamentale

1.1 Statele-membre ale Organizației Națiunilor Unite se angajează, în conformitate cu interesele lor generale, să apere bunăstarea minorului și a familiei sale.

1.4 Justiția pentru minori face parte integrantă din procesul de dezvoltare națională a fiecărei țări, în cadrul general al justiției sociale pentru toți tinerii, contribuind astfel la protejarea tinerilor și la menținerea păcii și a ordinii sociale.

2. Domeniul de aplicare a Ansamblului de reguli și definiții utilizate

2.1 Ansamblul de reguli minime se aplică imparțial delictvenților juvenili, fără nici un fel de deosebire, mai ales de rasă, culoare, gen, limbă, religie, opinie politică,

¹ Ansamblul regulilor minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori a fost adoptat la 29 noiembrie 1985.

fără deosebire de origine socială, stare materială, naștere sau altă situație.

2.2 În finalul prezentului Ansamblu de reguli, fiecare stat-membru ale Națiunilor Unite aplică definițiile de mai jos într-un mod corespunzător sistemului și conceptelor juridice proprii;

- a) **un minor** este un copil sau un tânăr care, în raport cu sistemul juridic considerat, poate să răspundă pentru un delict conform unor modalități diferite de cele care sunt aplicate în cazul unui adult;
- b) **un delict** desemnează un întreg comportament (act sau omitere) ce poate fi pedepsit de lege în virtutea unui sistem juridic considerat;
- c) **un delictvenț juvenil** este un copil sau un tânăr, acuzat sau declarat vinovat de a fi comis un delict.

2.3 Vor fi depuse eforturi pentru a elabora, în fiecare țară, o serie de legi, reguli și dispoziții aplicabile în mod expres la delictvenții juvenili și pentru a crea instituții și organisme însărcinate cu aplicarea justiției la minori, fiind destinate:

- a) să răspundă la nevoile proprii ale delictvenților juvenili, protejându-le, în același timp, drepturile lor

- fundamentale;
- b) să răspundă la nevoile societății;
  - c) să aplice efectiv și echitabil Ansamblul de reguli prezentate aici.

Comentariu:

Ansamblul regulilor minime este deliberat formulat astfel încât să fie aplicabil în diferite sisteme juridice și, în același timp, să fixeze normele minime pentru tratamentul delincvenților juvenili oricare ar fi definirea lor și oricare ar fi sistemul care li se aplică. Aceste reguli trebuie să fie întotdeauna aplicate imparțial și fără nici un fel de deosebire.

Articolul 2.1 subliniază faptul că este important ca Ansamblul de reguli minime să fie întotdeauna aplicat imparțial și fără nici un fel de deosebire. El urmează textul principiului 2 al Declarației privind Drepturile Copilului.

Articolul 2.2 subliniază termenii minor și delict ca fiind elemente ale noțiunii de delincvent juvenil, care este obiectul principal al prezentului Ansamblu de reguli minime. Limitele de vârstă depind în mod deosebit de fiecare sistem juridic și țin cont foarte mult de sistemele economice, sociale, politice și culturale ale statelor-membre. Rezultă că o întreagă gamă de vârste se înscrie

în categoria de tineri, segment cuprins între 7 și 18 ani și chiar mai mult. Această nepotrivire este inevitabilă, având în vedere diversitatea sistemelor juridice naționale și nu diminuează cu nimic impactul Ansamblului de reguli minime.

Art. 2.3 prevede necesitatea de a adopta legi naționale destinate cu precădere asigurării celei mai bune reprezentări cu putință a prezentului Ansamblu de reguli atât pe plan juridic, cât și pe plan practic.

4. Vârsta răspunderii penale

4.1. În sistemele juridice care recunosc noțiunea de limită a răspunderii penale, aceasta din urmă constă în întrebarea dacă un copil poate suporta consecințele morale și psihologice ale răspunderii penale, adică dacă un copil, ținându-se cont de capacitatea sa de discernământ și de înțelegere, poate fi făcut responsabil de un comportament esențial antisocial. Dacă vârsta răspunderii penale este fixată prea jos sau dacă nu există deloc o vârstă limită, atunci noțiunea nu are sens. În general, există o relație strânsă între noțiunea de răspundere pentru un comportament delictual sau criminal și celelalte drepturi și responsabilități sociale (de exemplu, situația matrimonială, majoritatea civilă etc.).

Ar trebui, deci, să se încerce convenirea unei limite joase rezonabile ce ar putea fi aplicată în toate țările.

5. Obiective ale justiției pentru minori

5.1 Sistemul de justiție pentru minori caută să asigure bunăstarea minorilor și face așa fel încât reacția față de delincvenții juvenili să fie întotdeauna corespunzătoare circumstanțelor delincvenților și delincventelor.

Comentariu:

Articolul 5 privește două din obiectivele cele mai importante ale justiției pentru minori. Primul este asigurarea bunăstării minorului. Este obiectul principal al sistemelor juridice în cazurile delincvenților juvenili și sunt examinate de către tribunale pentru copii sau de către autoritățile administrative, dar trebuie insistat, de asemenea, și asupra bunăstării minorului în sistemele juridice în care se remarcă jurisdicția de drept comun, pentru a se evita aplicarea unor sancțiuni, exclusiv pedeapsa.

Al doilea obiectiv este principiul de proporționalitate. Acest principiu binecunoscut folosește la moderarea sancțiunilor punitive, în general raportându-se la gravitatea delictului. Pentru delincvenții juvenili, trebuie ținut cont nu numai de această gravitate, ci și de

circumstanțele personale. Acestea din urmă (poziție socială, situație în familie, daune cauzate de delict sau de alți factori cu influență asupra circumstanțelor personale) trebuie să intervină pentru proporționarea deciziei (de exemplu, ținând cont de efortul delincventului pentru despăgubirea victimei sau de dorința delincventului de a reveni la o viață sănătoasă și utilă).

În același mod, deciziile privind protecția delincventului juvenil pot merge mai departe decât trebuie și deci pot aduce atingere drepturilor sale fundamentale, așa cum s-a putut observa în anumite sisteme de justiție pentru minori. Și acolo trebuie supravegheată proporționarea reacției la circumstanțele proprii delincventului și a delictului, ca și a victimei.

De fapt, art.5 nu cere nici mai mult nici mai puțin decât o reacție justă la toate cazurile de delincvență și de criminalitate juvenilă. Cele două aspecte expuse în articol pot permite progresul în două privințe: este de dorit aplicarea acestor măriri excesive a rețelei de control social în ceea ce-i privește pe minori.

7. Drepturile minorilor

7.1 Garanțiile fundamentale ale procedurii, așa cum ar fi prezumția de nevinovăție, dreptul de a fi informat

asupra acuzațiilor, dreptul de a tăcea, dreptul de a fi asistat, dreptul la prezența unui părinte sau tutore, dreptul de a interoga și de a confrunta martorii și dreptul la un grad de jurisdicție, sunt asigurate în toate stadiile procedurii.

Comentariu:

Art. 7.1 Se ocupă de câteva puncte importante care reprezintă elementele esențiale ale unei judecări echitabile și care sunt recunoscute pe plan internațional în documentele existente ale drepturilor omului (a se vedea și art. 1.4). Presumția de nevinovăție, de exemplu, figurează și în art. 11 al Declarației universale a drepturilor omului și în paragraful 2 al art. 14 din Pactul internațional referitor la drepturile civile și politice.

Articolul 14 și următoarele din prezentul Ansamblu de reguli minime precizează, în special, elementele importante de procedură în urmărirea minorilor, în timp ce art. 7.1 prezintă, în general, garanțiile principale ale procedurii.

8. Protejarea vieții private

8.1 Dreptul minorului la protejarea vieții sale private poate fi respectat în toate stadiile în scopul de a fi evitată cauzarea de daune printr-o publicitate inițială și prin încadrarea penală.

8.2 În principiu, **nu trebuie publicată nici o informație care să poată duce la identificarea delincventului juvenil.**

Comentariu:

Art. 8.1 subliniază importanța protejării dreptului minorului la viața privată. Tinerii sunt sensibili, în special, la încadrarea penală. Cercetările criminologice din acest domeniu au demonstrat efectele periculoase (de toate felurile), rezultând din faptul că tinerii sunt odată pentru totdeauna încadrați ca delincvenți sau criminali.

Art. 8.2 arată ca tinerii trebuie protejați de efectele nocive ale publicării în presă a unor informații referitoare la problema acestora (a tinerilor – de exemplu, numele delicvenților în prevenție sau condamnați). Trebuie protejat și respectat interesul persoanei.

9. Clauza de ocrotire

9.1 Nici o dispoziție a prezentului Ansamblu de reguli nu trebuie să fie interpretată ca excluzând aplicarea Ansamblului de reguli minime privind tratamentul deținuților, adoptat de Organizația Națiunilor Unite, ca și a altor documente și reguli privitoare la drepturile omului recunoscute de comunitatea internațională și referitoare la tratamentul și protecția tinerilor.

Comentariu:

Art. 9 vizează evitarea oricărei confuzii în interpretarea și aplicarea prezentului Ansamblu de reguli conform celorlalte norme și documente internaționale existente sau a căror elaborare este în curs - ca, de exemplu, Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale, Pactul internațional privind Drepturile Civile și Politice, ca și Declarația privind Drepturile Copilului și Proiect de Convenție asupra Drepturilor Copilului. Este de înțeles că aplicarea prezentului Ansamblu de reguli se face fără cauzarea vreunui prejudiciu în dauna unui document internațional conținând dispoziții de aplicare mai extinse.

Partea a II-a. ANCHETA ȘI URMĂRIREA JUDICIARĂ

10. Primul contact

10.1 Din clipa în care un minor este arestat, sunt informați părinții sau tutorele său imediat sau, dacă aceasta nu este posibil, în cel mai scurt timp.

10.2 Judecătorul sau orice alt funcționar sau organism competent examinează fără întârziere problema eliberării.

10.3 Contactele dintre organele de urmărire și

tânărul delicvent sunt stabilite astfel încât să fie respectat statutul juridic al minorului, favorizându-i-se bunăstarea și evitându-se provocarea de vătămări, ținându-se cont de circumstanțele chestiunii.

Comentariu:

Art. 10.1 este pe principiu. Chestiunea eliberării (10.2) trebuie să fie examinată fără întârziere de către judecător sau alt funcționar competent. Prin acest ultim termen se înțelege orice persoană sau instituție, în cel mai larg înțeles al acestui cuvânt, inclusiv consiliile comunitare sau autoritățile polițienești cu drept de eliberare a persoanelor arestate.

Art. 10.3 tratează aspecte fundamentale referitoare la procedurile și comportamentul polițiștilor sau al celorlalți agenți din serviciile de reprimare în cazurile de delincvență juvenilă. Expresia evitarea producerii de vătămări este destul de vagă și acoperă mai multe aspecte de interacțiune posibilă (cuvinte, violențe fizice, riscuri datorită mediului). A avea de-a face cu justiția pentru minori poate fi în sine foarte nociv pentru tineri, trebuie, deci, ca expresia să fie interpretată în sensul de a face cât mai puțin rău posibil minorilor și de a evita orice prejudiciu suplimentar sau contrar regulilor. Acesta este foarte important în primul contact cu organele de

reprimare, căci acest contact poate influența profund atitudinea minorului față de stat și de societate. Pe de altă parte, excesul oricărei alte intervenții depinde tocmai de aceste prime contacte. În astfel de situații, fermitatea și bunăvoința sunt esențiale.

11. Recurgerea la mijloace extrajudiciare

11.1 Se va încerca, pe cât posibil, să fie tratate cazurile delincvenților juvenili evitându-se recursul la o procedură judiciară în fața autorităților competente.

11.2 Poliția, procuratura sau alte organe însărcinate cu delincvența juvenilă au puterea de a soluționa cazurile după cum consideră, fără a aplica procedura penală oficială, conform unor criterii fixate în acest scop din sistemele juridice respective și, de asemenea, conform unor principii conținute în prezentul Ansamblu de reguli.

11.3 Orice recurs la mijloace extrajudiciare, implicând trimiterea către servicii comunitare sau alte servicii competente, cere consimțământul părții interesate sau al părinților ori al tutorelui său, fiind de la sine înțeles că această hotărâre de amânare a chestiunii poate, dacă se consideră, să fie subordonată unei reexaminări de către autoritatea competentă.

11.4 În scopul de a facilita reglementarea discreționară a cazurilor de delincvență juvenilă, se vor face eforturi în vederea organizării programelor comunitare, cu precădere a celor de supraveghere și orientare temporară, și în vederea asigurării restituirii bunurilor și indemnizației victimelor.

Comentariu:

Recurgerea la mijloace extrajudiciare care permit evitarea procedurii penale și antrenează adeseori trimiterea către servicii comunitare, este aplicată în mod normal oficial în multe sisteme juridice. Această practică permite evitarea consecințelor negative ale unei proceduri normale în administrarea justiției la minori. În multe din cazuri, abținerea ar fi cea mai bună decizie. Astfel, recurgerea la mijloace extrajudiciare încă de la început și fără trimitere la alte servicii (sociale) poate fi cea mai bună măsură. Așa se întâmplă atunci când delictul nu este de natură gravă și când familia, școala sau alte instituții proprii exercitării unui control social au reacționat deja constructiv sau sunt gata să o facă.

Așa cum este indicat în art. 11.2, recurgerea la mijloace extrajudiciare poate să intervină la orice etapă a luării deciziei – prin poliție, procuratură sau prin alte instituții cum ar fi curți, tribunale, comisii sau consilii. Recurgerea

la mijloace extrajudiciare poate fi exercitată de una sau mai multe instanțe, sau chiar de toate, conform reglementărilor în vigoare în diferite sisteme sau în spiritul prezentului Ansamblu de reguli. Recurgerea la mijloace extrajudiciare este un fel important de acțiune și trebuie să fie rezervat neapărat infracțiunilor minore.

Art. 11.3 subliniază că delinquentul juvenil sau părintele (sau tutorele) trebuie să-și dea acordul pentru serviciile comunitare, fără de acest consimțământ hotărârea ar fi contrară Convenției de abolire a muncii forțate. Totodată, acest consimțământ nu trebuie să fie irevocabil, căci poate fi dat și de minor în disperare de cauză. Articolul subliniază că trebuie depuse eforturi de minimalizare a posibilităților de coerciție și de intimidare la toate nivelele, în procesul de recurs la mijloacele extrajudiciare. Minorii nu trebuie să simtă presiunea (de exemplu, pentru a evita să compare în fața tribunalului) sau să fie constrânși să-și dea consimțământul. Astfel, este bine să fie realizată o evaluare obiectivă a caracterului judicios al dispozițiilor referitoare la delicvența juvenilă de către o autoritate competentă, dacă aceasta este cerută.

Art. 11.4 recomandă organizarea soluțiilor de schimb viabil pentru înlocuirea procedurii normale în justiția pentru minori, grațieri prin programe de tip comunitar; în

special, a acelor soluții care prevăd restituirea bunurilor victimelor sau care permit evitarea pe viitor a intrării în conflict a minorilor cu legea datorită unor supravegheri sau orientări temporare. Acestea sunt circumstanțele particulare fiecărei chestiuni care justifică recurgerea la mijloace extrajudiciare, chiar dacă au fost comise delictе mai grave.

13. Detenția preventivă

13.1 Detenția preventivă nu poate fi decât o măsură de ultimă instanță și durată sa trebuie să fie cât mai mică cu putință.

13.2 Atât cât se poate, detenția preventivă trebuie să fie înlocuită cu alte măsuri, cum ar fi supravegherea severă, un ajutor foarte atent sau plasarea într-o familie sau într-un loc sau cămin educativ.

13.3 Minorii aflați în detenție preventivă trebuie separați de adulți sau deținuți în spații distincte sau într-o parte distinctă a unui stabiliment care adăpostește și alți adulți.

13.4 În timpul detenției lor preventive, minorii trebuie să primească îngrijiri, protecție și toată asistența individuală - pe plan social, educativ, profesional,

psihologic, medical și fizic – care pot fi necesare în funcție de vârstă, gen sau personalitatea fiecăruia.

Comentariu:

Nu trebuie să se subestimeze pericolul de contaminare criminală pentru tinerii în detenție preventivă. Este important deci să se insiste asupra prevederii soluțiilor de schimb. În această privință art. 13.1 încurajează formularea unor măsuri noi și novatoare proprii evitării detenției preventive în interesul și pentru binele minorului.

Art. 13.4 nu interzice statelor-membre să ia măsuri de protecție împotriva influenței nefaste asupra delincvenților juvenili, măsuri care să fie mai eficace decât cele menționate aici.

Au fost citate diferite forme de asistență care pot deveni necesare pentru atragerea atenției asupra eventualelor nevoi particulare ale tinerilor deținuți (de exemplu, asistență pentru bărbați și femei, consumatori de droguri și alcool, tineri bolnavi mintal, tineri suferind de reumatism, mai ales după arestarea acestora etc.).

Diferitele caracteristici fizice și psihologice ale tinerilor deținuți pot justifica măsuri care să permită separarea de ceilalți care se află în detenție preventivă, pentru ca să se poată beneficia de asistență cât mai bună.

Partea a III-a. JUDECAREA ȘI ÎNCHEIEREA CAZURILOR

14. Autoritatea competentă pentru a judeca

14.1 În situația în care cazul unui tânăr delicvent n-a făcut obiectul unei proceduri extrajudiciare, el este examinat de autoritatea competentă (curte, tribunal, comisie, consiliu etc.), conform principiilor unui proces just și echitabil.

14.2 Procedura urmată trebuie să protejeze cât mai bine interesele tânărului delincvent și se va desfășura într-un climat de înțelegere, permițând acestuia să participe la procedură și să se exprime liber.

Comentariu:

Este dificilă formularea unei definiții pentru organismul competent sau persoana competentă, o definiție care să descrie într-un mod universal valabil autoritatea jurisdicțională prin expresia autoritate competentă; în principiu, astfel sunt denumiți președinții de curți sau de tribunale (compuse dintr-un judecător unic sau de mai mulți membri), și anume magistrați profesioniști și neprofesioniști, comisii administrative (sistemul scoțian și scandinav, de exemplu) sau alte organisme comunitare mai puțin speciale, specializate în soluționarea cu caracter jurisdicțional a conflictelor.

Procedura urmată pentru judecarea tinerilor delincvenți trebuie în mod absolut să se conformeze normelor minimale, asigurând oricărui acuzat respectarea formelor legale. În aceste forme, un proces just și echitabil cuprinde garanții fundamentale, cum ar fi prezumția de nevinovăție, înfățișarea și depoziția martorilor, mijloacele obișnuite de apărare, dreptul de a tăcea, dreptul la ultimul cuvânt al acuzatului, dreptul de a face apel etc.

15. Asistența prin consilier, părinți sau tutori

15.1 Pe timpul derulării procedurii, minorul are dreptul de a fi reprezentat printr-un consilier sau să ceară desemnarea unui avocat din oficiu, atunci când dispozițiile prevăzând această asistență există în țară.

15.2 Părinții sau tutorele pot participa la procedură și pot fi rugați s-o facă, în interesul minorului. Autoritatea competentă poate să le refuze această participare dacă aceasta are motive să creadă că excluderea acestora de la proces este în interesul minorului.

Comentariu:

Serviciile Consiliului sau ale avocatului din oficiu sunt necesare pentru asigurarea asistenței juridice pentru minor, dar dreptul la participare al părinților sau al tutorelui, așa cum este enunțat în art. 15.2., trebuie

considerat ca o asistență generală psihologică și afectivă a minorului - funcție persistentă pe tot parcursul procedurii.

Căutarea unei soluții adecvate de către autoritatea competentă poate fi facilitată prin cooperarea reprezentanților legali ai minorului (sau a unei alte persoane în care minorul poate avea sau are efectiv încredere). Dar, se întâmplă altfel dacă părinții sau tutorele joacă un rol negativ în timpul audierii, de exemplu manifestă o atitudine ostilă la adresa minorului, de unde și dispozițiile privind posibila lor excludere.

16. Rapoarte de anchetă socială

16.1 În toate cazurile, cu excepția micilor infracțiuni, înainte ca autoritatea competentă să ia o decizie definitivă prealabilă condamnării, antecedentele minorului, condițiile în care el trăiește și circumstanțele în care a fost comis delictul fac obiectul unei anchete mai temeinice, astfel încât să fie ușurată sarcina autorității competente de a judeca chestiunea în cauză.

Comentariu:

Rapoartele de anchetă socială constituie un ajutor indispensabil în cea mai mare parte din cazurile de

urmărire judiciară a tinerilor delincvenți. Autoritatea competentă trebuie să fie informată asupra elementelor importante ce-l privesc pe minor, așa cum ar fi antecedentele sale sociale și familiale, situația școlară, experiențele sale în materie de educație etc.; anumite jurisdicții fac apel, în acest sens, la servicii sociale speciale sau la alte persoane afiliate tribunalului sau comisiei. Alte persoane, în special, ofițerii din servicii sociale adecvate trebuie să fie însărcinate cu stabilirea rapoartelor convenabile de anchetă socială.

18. Dispoziții de judecată

18.1 Autoritatea competentă poate asigura desfășurarea procesului de judecată sub forme diverse, cu o mare flexibilitate pentru a se evita, pe cât posibil, plasarea într-o instituție. Astfel de măsuri, din care mai multe pot fi combinate, sunt după cum urmează:

- a) Ordonarea ajutorului orientării și supravegherii;
- b) Probațiunea;
- c) Ordonarea intervenției serviciilor comunitare;
- d) Amenzi, indemnizație și restituire;
- e) Ordonarea unui regim intermediar sau al altuia;
- f) Ordonarea participării la unele reuniuni ale grupurilor de orientare și la alte activități analoage;
- g) Ordonarea plasării într-o familie sau într-un centru comunitar sau într-un alt mediu educațional;

h) Alte hotărâri pertinente

18.2 Nici un minor nu va fi sustras supravegherii părinților săi, fie parțială, fie totală, numai dacă circumstanțele nu fac ca această separare să devină necesară.

Comentariu:

Exemplele citate la articolul 18.1. au un element comun: cel potrivit căruia comunitatea joacă un rol important la aplicarea acestor măsuri. Redresarea fondată pe acțiunea comunitară este o metodă clasică care, însă, conține multe aspecte. Comunitățile ar trebui să fie încurajate să ofere servicii de acest fel.

Art. 18.2 subliniază importanța familiei care este elementul natural și fundamental al societății. În interiorul familiei, părinții au nu numai dreptul, ci și datoria de a-și întreține și supraveghea copiii. Art. 18.2 dispune deci că separarea copiilor de părinții lor este o măsură gravă, care nu se ia decât în ultimă instanță, atunci când faptele (maltratarea copiilor, de exemplu) o justifică pe deplin.

19. Recurgerea minimă la plasarea într-o instituție

19.1 Plasarea unui minor într-o instituție este întotdeauna o măsură de ultimă instanță, iar durata ei trebuie să fie cât mai scurtă cu putință.

Comentariu:

Criminologia progresistă recomandă tratamentul în mediu deschis, preferându-l plasării în instituții. Practic, nu s-a constatat nici o diferență între rezultatele celor două metode.

Numeroase influențe negative care sunt exercitate asupra persoanei și care par inevitabile în mediul instituțional nu pot fi contrabalansate, în mod evident, de eforturile în domeniul tratamentului. Acesta se aplică, în special tinerilor delincvenți, a căror vulnerabilitate este mai mare. Pe de altă parte, consecințele negative care duc nu numai la pierderea libertății, ci și la separarea de mediul social obișnuit sunt, bineînțeles, mult mai grave la minori din cauza lipsei lor de maturitate.

Art. 19 vizează restrângerea plasării în instituții la două condiții: frecvență (măsură de ultimă instanță) și durată (cât mai scurtă posibil). Articolul cere deci ca, în cazul în care un tânăr delincvent trebuie închis, privarea de libertate să fie cât mai limitată, iar aranjamente speciale să fie prevăzute în timpul detenției astfel încât să se țină cont de tipul de delincvent, de tipul infracțiunii și al instituției. În concluzie, ar trebui dată prioritate instituțiilor deschise față de instituțiile închise.

Partea a VI-a. TRATAMENTUL ÎN MEDIUL DESCHIS

23. Mijloace de executare a hotărârii judecătorești

23.1 În scopul asigurării executării deciziilor autorităților competente, autoritatea sau o altă autoritate, după caz, va lua măsurile ce se impun.

23.2. Cu acest titlu, autoritatea poate, dacă va considera necesar, să modifice deciziile, cu condiția ca această schimbare să fie în conformitate cu principiile figurând în prezentul Ansamblu de reguli.

Comentariu:

Fiind vorba de minori delincvenți, executarea hotărârii judecătorești poate dura mult timp, mai mult decât la adulți, cu o influență deosebită asupra vieții tinerilor. Contează, deci, ca autoritatea competentă sau un organ independent (comisia competentă pentru acordarea libertății condiționate sau supraveghere, serviciul de probațiune, instituția însărcinată cu protecția tineretului etc.), dotate cu calificări identice cu cele ale autorității care a pronunțat inițial hotărârea, să vegheze asupra executării ei. În unele țări, un judecător pentru executarea pedepsei este desemnat în acest scop.

24. Asistența pentru minori

24.1 Vor fi depuse eforturi pentru asigurarea pentru

minori, la toate etapele procedurii, a unei asistențe în ceea ce privește cazarea, educarea și formarea profesională, sau a unei alte forme de ajutor util și practic în vederea ușurării reintegrării.

Comentariu:

Promovarea binelui este un element foarte important. Astfel, art. 24 subliniază că trebuie menționate instituțiile, serviciile și celelalte forme de asistență necesare pentru a servi cât mai bine interesele minorului în timpul reintegrării.

25. Mobilizarea voluntarilor și a celorlalte servicii comunitare

25.1 Se va cere voluntarilor, organizațiilor benevole, instituțiilor locale și altor servicii comunitare să contribuie în mod eficace la stabilitatea celei familiale.

Comentariu:

Acest articol ilustrează faptul că toate activitățile ce-i privesc pe delincvenții juvenili trebuie orientate către reintegrare. Cooperarea cu comunitatea umană este indisponibilă dacă se dorește aplicarea eficace a directivelor autorității competente. Voluntarii și serviciile benevole, în special, s-au dovedit a fi resurse foarte valoroase.

Partea a V-a. TRATAMENTUL ÎN INSTITUȚIE

26. Obiectivele tratamentului în instituție

26.1 Pregătirea și tratamentul minorilor aflați în instituții au ca obiectiv asigurarea asistenței pentru aceștia, a protecției, educației și competențelor profesionale, în scopul de a-i ajuta pe minori să joace un rol constructiv și productiv în societate.

26.2 Tinerii cazați în instituții vor primi ajutorul, protecția și întreaga asistență – pe plan social, educativ, profesional, psihologic, medical și fizic – care le poate fi necesară în funcție de vârstă, gen, personalitate și în interesul dezvoltării lor armonioase.

26.3 Minorii cazați în instituții trebuie să fi separați de adulți și deținuți într-un spațiu distinct sau într-o parte distinctă de spațiul pentru adulți.

26.4 Tinerele delincvente plasate în instituții trebuie să beneficieze de o atenție specială în ceea ce privește nevoile lor și problemele proprii. În nici un caz ajutorul, protecția, asistența, tratamentul și pregătirea de care beneficiază nu trebuie să fie inferioare celor de care beneficiază tinerii delincvenți. Trebuie să le fie asigurat un tratament echitabil.

26.5 Părinții sau tutorele minorului plasat într-o instituție au drept de vizită în interesul acestuia și pentru binele lui.

26.6 Va fi favorizată cooperarea între ministere și servicii în vederea asigurării unei pregătiri școlare sau, dacă este cazul, a unei pregătiri profesionale adecvată minorilor plasați în instituții în așa fel încât să nu fie dezavantajați în studii, atunci când părăsesc instituția.

Comentariu:

Obiectivele tratamentului în instituție ar trebui să fi acceptate de toate sistemele și de toate culturile. În același timp, obiectivele nu au fost atinse peste tot și mai rămâne mult de făcut în acest domeniu.

Asistența medicală și psihologică, în special, este extrem de importantă pentru tinerii consumatori de droguri sau bolnavi mintal aflați în instituții.

Preocuparea de a evita influențe negative ale delincvenților adulți și de a garanta binele minorilor plasați în instituții, enunțată în articolul 26.3, este conformă cu unul din principiile de bază ale Ansamblului de reguli fixate de Congresul VI în rezoluția sa nr. 4. Acest articol nu interzice statelor să ia alte măsuri împotriva influențelor negative ale delincvenților adulți, care să fie cel puțin la fel de eficace ca măsurile enunțate în sus-menționatul articol.

Art. 26.4 se referă la faptul că tinerele delincvente nu beneficiază, în general, de aceeași atenție ca și delincvenții. Este deci necesară asigurarea, în cazul tinerelor delincvente, a unui tratament echitabil la toate etapele de procedură de penală și acordarea unei atenții speciale pentru problemele și nevoile lor particulare pe parcursul detenției.

PRINCIPIILE DE LA RIYADH

Principiile Organizației Națiunilor Unite pentru prevenirea delincvenței juvenile (secvențe)¹

I. Principiile fundamentale

1. Prevenirea delincvenței juvenile este o parte importantă în prevenirea criminalității în societate. Prin implicarea în sistemul legislativ, adoptarea unor activități sociale folositoare, a unei orientări umaniste spre societate și nu egoistă, tinerii pot dezvolta o atitudine necriminogenă.

2. Succesul în prevenirea delincvenței juvenile solicită eforturi din partea întregii societăți pentru a asigura o dezvoltare armonioasă a adolescenților, cu respect pentru propria personalitate încă din copilărie.

4. La implementarea prezentelor Principii, în acord cu sistemele legale naționale, bunăstarea tinerilor, începând de la copilărie, va trebui să fie fixată în orice program de prevenire.

5. Sunt necesare politici de prevenire progresivă a delincvenței juvenile și studierea în mod sistematic a acestui fenomen. Pentru dezvoltarea copilului trebuie evitate incriminarea și penalizarea acestuia pentru un comportament care nu a avut urmări grave. Aceste tehnici și măsuri ar trebui să cuprindă:

- a. Asigurarea oportunităților, în special a celor educaționale. Să servească drept suport de bază pentru protecția dezvoltării personale a tinerilor, în special a celor care prezintă un anumit risc social și au nevoie de sprijin și protecție;
- b. Abordările de prevenție a delincvenței juvenile au la bază legi, procese, instituții, facilități și servicii pentru reducerea motivației, nevoilor și oportunităților sau condițiilor pentru comiterea de infracțiuni;
- c. Intervențiile oficiale trebuie în primul rând să influențeze tinerii în sensul drepturilor și intereselor lor și să fie cinstite și echitabile;
- d. Asigurarea bunăstării și dezvoltarea drepturilor și intereselor tuturor tinerilor;
- e. Variațiile comportamentului tinerilor sau atitudinea lor neconformă cu normele și valorile sociale sunt o parte a procesului de maturitate și creștere;
- f. Grijă de a nu eticheta un tânăr ca fiind deviant,

¹ Principiile ONU pentru prevenirea delincvenței juvenile au fost adoptate la 14 decembrie 1990.

delincvent sau recidivist, deoarece prin aceasta în mod frecvent putem contribui la dezvoltarea unui comportament nedorit al tinerilor.

6. Serviciile și programele comunitare ar trebui să promoveze prevenirea delincvenței juvenile, acționând ca un factor activ. Instituțiile legale sau cele de control vor fi utilizate numai ca ultimă soluție.

II. Scopul Principiilor

7. Prezentele Principii ar trebui explicate și implementate împreună cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția Drepturilor Economice, Sociale și Culturale, Convenția Internațională a Drepturilor Civile și Politice, Declarația privind Drepturile Copilului și Convenția privind Drepturile Copilului, și în contextul Ansamblului de reguli minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori (Regulile de la Beijing), de asemenea și ale instrumentelor și normelor legate de aceste drepturi, interese și bunăstare a copiilor și tinerilor.

8. Aceste Principii ar trebui implementate în condițiile contextului economic, social și cultural predominante în fiecare stat-membru al Organizației Națiunilor Unite.

III. Prevenirea generală

9. La fiecare nivel al Guvernului vor trebui elaborate planuri de prevenire:

- a. Analiza atentă pentru rezolvarea problemei și crearea de programe, servicii, facilități și resurse;
- b. Definirea clară a responsabilităților pentru agențiile, instituțiile și persoanele implicate în eforturile de prevenție;
- c. Politici, programe și strategii bazate pe studii de previziuni vor fi continuate și monitorizate, evaluate cu grijă și, bineînțeles, aplicate;
- d. Metode pentru reducerea efectivă a producerii de acte criminale;
- e. Comunitatea să ofere o gamă largă de servicii și programe;
- f. Cooperare strânsă între state, guverne locale și provinciale cu implicarea celor din sectorul privat, reprezentanți ai cetățenilor și comunității pentru a fi oferite grija față de copil, o educație sănătoasă, intrarea în vigoare a unor legi și agenții judecătorești pentru inițierea unor acțiuni de prevenire a delincvenței juvenile și criminalității tinere;
- g. Participarea tinerilor la formularea și realizarea politicii de prevenție a delincvenței, incluzând apelul la resursele comunității, auto-ajutorarea tinerilor, precum și programe de asistență și compensare a victimei;

h. Specializarea personalului la toate nivelele.

IV. Procesele socializării

10. Se va pune accentul pe politicile de prevenire care facilitează socializarea și integrarea tuturor copiilor și tinerilor, mai ales cu ajutorul familiei, comunității, grupurilor compatibile, școlilor, pregătirii profesionale și al sistemului de muncă, precum și cu ajutorul organizațiilor de voluntari.

Va fi acordată atenția necesară dezvoltării personale corespunzătoare a copiilor și tinerilor, iar aceștia trebuie să fie acceptați ca parteneri egali și deplini în cadrul proceselor de socializare și integrare.

A. Familia

11. Fiecare societate va acorda prioritate nevoilor și bunăstării familiei și a tuturor membrilor ei.

12. Deoarece familia este unitatea de bază care răspunde de socializarea primară a copiilor, trebuie depuse eforturi la nivelul Guvernului și al societății pentru păstrarea integrității familiei, inclusiv formarea familiei extinse. Societatea are responsabilitatea de a ajuta familia să asigure asistența și protecția copiilor, precum și o bună stare fizică și mintală.

13. Guvernele vor crea strategii care să conducă la dezvoltarea copiilor într-un mediu familial stabil. Familiile care au nevoie de asistență în rezolvarea problemelor, cum ar fi instabilitatea sau conflictele, vor beneficia de servicii adecvate pentru aceasta.

15. O atenție specială va fi acordată copiilor și familiilor ce se confruntă cu probleme legate de schimbările culturale, sociale și economice rapide și inegale, în special familiilor indigene, emigrante și refugiate. Aceste schimbări pot afecta în mod negativ capacitatea socială a familiei de a asigura copiilor educația și dezvoltarea fizică normală. În acest sens, vor fi instituite modalități noi și constructive de socializare pentru a depăși conflictul cultural care îl resimt acele familii.

16. Vor fi luate măsuri și vor fi dezvoltate programe pentru a asigura familiilor posibilitatea de a învăța despre rolurile și obligațiile părintești cu privire la dezvoltarea și grija copilului, promovarea unei relații pozitive părinte-copil, sensibilizarea părinților la problemele copiilor și tinerilor și încurajarea implicării lor în familie și în activitățile comunitare.

17. Guvernele vor trebui să ia măsuri pentru

promovarea coeziunii și armoniei familiei și pentru a descuraja separarea copiilor de părinți, acest lucru fiind permis atunci când nu mai există alte alternative viabile pentru binele și viitorul copilului.

18. Este important a se pune accentul pe funcția de socializare a familiei, este la fel de important de a recunoaște faptul că tinerii vor avea roluri, responsabilități și o participare deosebită în societate.

B. Educația

20. Guvernele au obligația de a oferi acces la învățământul public pentru toți tinerii.

21. Sistemele de educație, împreună cu activitatea de pregătire academică și profesională, se vor ocupa în particular de următoarele:

- a. învățarea valorilor de bază și dezvoltarea respectului pentru propria identitate a copilului, pentru valorile sociale ale țării în care copilul trăiește, pentru o civilizație diferită de cea a copilului, pentru drepturile omului și pentru libertățile lui fundamentale;
- b. Promovarea și dezvoltarea personalității, abilităților mintale și fizice ale tinerilor până la maximum posibil;
- c. Implicarea tinerilor în procesul de învățământ ca participanți activi;
- d. Școala și comunitatea vor desfășura activități care să

îi orienteze pe copii spre propria identitate;

e. Încurajarea tinerilor pentru înțelegerea și respectarea diverselor opinii, precum și pentru înțelegerea diferențelor de ordin cultural sau din alte naturi;

f. Punerea la dispoziție de informații și orientare în ceea ce privește pregătirea profesională, posibilități de angajare și de alegere a unei cariere;

g. Sprijinirea în plan emoțional a tinerilor și evitarea eșecurilor psihologice;

h. Evitarea măsurilor disciplinare dure, în mod particular a pedepselor corporale.

22. Sistemele de învățământ vor coopera cu părinții, agențiile și organizațiile din domeniul tinerilor.

23. Tinerii și familiile lor vor fi informați despre legile, drepturile și responsabilitățile lor, precum și despre sistemul de valori universale în această materie, inclusiv instrumentele Națiunilor Unite.

24. Tinerii care prezintă un anumit risc social vor beneficia de o atenție și de o grijă deosebită din partea sistemelor de învățământ. În acest sens vor fi utilizate și dezvoltate pe scară largă programe de prevenție specializate, precum și alte materiale educaționale.

25. O atenție deosebită va fi acordată strategiilor politicilor referitoare la prevenirea abuzului de alcool, droguri și alte substanțe de către tineri.

26. Școlile vor servi drept centre de referință pentru servicii medicale, consiliere pentru tineri, în mod particular pentru tinerii cu nevoi speciale și pentru cei care sunt supuși abuzului, neglijenței, victimizării și exploatării.

27. Printr-o varietate de programe educaționale, profesorii, adulții și studenții vor fi sensibilizați la problemele, nevoile tinerilor, în mod particular ale celor care aparțin grupurilor dezorganizate, etnice sau altor minorități, precum și celor cu venit redus.

29. În cooperare cu grupurile comunitare, sistemele de învățământ vor planifica dezvoltarea și implementarea activităților extrașcolare de interes pentru tineri.

C. Comunitatea

32. Vor fi create servicii și programe comunitare care răspund la nevoile, problemele, interesele și preocupările speciale ale tinerilor și care oferă consiliere și orientare adecvată lor și familiilor lor, iar acolo unde asemenea servicii și programe există deja – vor fi consolidate.

34. Vor fi deschise instituții speciale pentru a asigura cazarea tinerilor care nu mai pot să locuiască acasă sau nu au locuință.

37. Vor fi create și consolidate organizații ale tinerilor la nivel local, cărora li se va acorda statutul de participant activ la managementul problemelor comunitare. Aceste organizații vor încuraja tinerii să organizeze proiecte colective și voluntare care să aibă ca scop ajutorarea tinerilor care au nevoie de sprijin.

38. Agențiile guvernamentale vor fi responsabile pentru asigurarea de servicii adecvate pentru copiii străzii și cei fără cămin. Tinerii vor fi informați despre facilitățile sociale, aziluri, locuri de muncă disponibile și despre alte forme și surse de ajutor.

D. Mass-media

41. Mass-media vor fi încurajate să prezinte contribuția pozitivă a tinerilor în societate.

42. Mass-media vor fi încurajate să difuzeze informații despre existența serviciilor și oportunităților pentru tineri în societate.

43. Mass-media în general, și televiziunea în particular,

vor fi încurajate să reducă la minim nivelul de prezență a pornografiei, drogurilor și violenței.

44. Mass-media vor trebui să conștientizeze responsabilitatea și rolul deosebit, precum și influența pe care o are în relațiile de comunicare cu tineri dependenți de droguri și alcool, va trebui să-și folosească aceste forțe pentru prevenirea abuzului de droguri prin prezentarea unor mesaje în acest sens. Vor fi promovate la toate nivelurile campanii de sensibilizare.

V. Politica socială

45. Agențiile guvernamentale vor acorda prioritate planurilor și programelor pentru tineri și vor pune la dispoziție fonduri și alte resurse, facilități și servicii pentru tratament medical și mintal adecvat, cazare etc., inclusiv pentru prevenirea și tratamentul abuzului de droguri și alcool și asigurându-se totodată că asemenea resurse ajung la tineri și că ei beneficiază de ele efectiv.

46. Instituționalizarea tinerilor vor fi o măsură de ultim resort și pentru perioada minim necesară, iar promovarea intereselor tinerilor va fi de importanță deosebită. Criteriile care caracterizează intervenția

formală de acest fel vor fi strict definite și limitate la următoarele situații:

- a. când copilul sau tânărul a fost supus unui un abuz din partea părintelui sau tutorelui;
- b. când copilul sau tânărul a fost supus unui abuz sexual, fizic sau emoțional din partea părinților sau tutorelui;
- c. când copilul sau tânărul a fost neglijat, abandonat de părinți sau tutore;
- d. când copilul sau tânărul este amenințat pe plan moral sau fizic datorită comportamentului părintelui sau tutorelui;
- e. când propriul comportament al copilului se manifestă instabil și există un serios pericol pe plan fizic sau psihologic, atât părinții cât și tutorele și orice alte servicii comunitare neinstituționale nu pot influența acest comportament, singura cale este internarea.

47. Instituțiile guvernamentale vor oferi tinerilor posibilitatea de continuare a învățământului subvenționat de stat, atunci când părinții sau tutorii nu au posibilitatea de a-i sprijini pe tineri.

48. Vor fi elaborate și dezvoltate programe de prevenire a delincvențelor care vor avea la bază

metode științifice de cercetare, programe care vor fi în mod sistematic controlate, evaluate și ajustate.

51. Guvernul va trebui să înceapă sau să continue elaborarea și implementarea de strategii, politici și măsuri în interiorul și în afara sistemului de justiție penală pentru prevenirea violenței împotriva tinerilor și pentru asigurarea unui tratament echitabil pentru victimele acestor violențe.

VI. Legislația și administrarea justiției pentru minori

52. Guvernele vor elabora și vor aplica proceduri și legi specifice pentru promovarea drepturilor și bunăstării tinerilor.

54. Nici un copil sau tânăr nu va fi subiect al unor măsuri corecționale dure sau degradante ori pedepse: acasă, la școală sau în orice altă instituție.

55. Vor fi adoptate prevederi legale menite a restricționa și controla accesibilitatea armelor de orice fel pentru tineri.

56. Va fi adoptată legislația pentru prevenirea stigmatizării, victimizării și incriminării tinerilor pentru

a se asigura faptul că un delict nesancționat în cazul comiterii lui de un adult nu va fi sancționat nici în cazul comiterii de către un copil.

57. Va fi luată în considerare oportunitatea instituirii unui funcționar al unui birou care se va ocupa de copii, care se va asigura că statutul, drepturile și interesele tinerilor sunt apărute și că ei pot beneficia de servicii adecvate. Același organ desemnat va mai supraveghea și implementarea Principiilor de la Riyad, Regulilor de la Beijing și a Regulilor pentru protecția minorilor privați de libertate. Această instituție va publica periodic un raport asupra progresului realizat, care să cuprindă și dificultățile întâlnite în implementarea acestor instrumente internaționale. Vor fi instituite de asemenea servicii de asistență pentru tineri.

VII. Cercetare, coordonare și dezvoltare de strategii

60. Vor fi depuse eforturi și vor fi instituite mecanisme adecvate pentru promovarea pe baze multidisciplinare și interdisciplinare a interacțiunii și coordonării dintre agențiile și serviciile economice și sociale din învățământ și sănătate, sistemul de justiție, organizații de tineri, comunitate și agențiile de dezvoltare și alte instituții importante.

61. Schimbul de informații și de experiență în cadrul proiectelor, practicilor, programelor și inițiativelor legate de criminalitatea juvenilă va fi intensificat pe plan național și internațional.

62. Va fi dezvoltată și extinsă cooperarea regională și internațională în problema criminalității juvenile, prevenirea delicvenței și justiția pentru tineri, cooperare care va implica practicieni, experți și conducători.

63. Cooperarea tehnică și științifică privind problemele practice și cele privind politicile din domeniu, în special proiectele-pilot, precum și cooperarea privind prevenirea infracțiunilor comise de tineri și

a delicvenței juvenile trebuie să beneficieze de un sprijin ferm din partea tuturor guvernelor, a sistemului ONU și altor organisme interesate.

64. Colaborarea trebuie încurajată în promovarea cercetării științifice având în vedere modalitățile efective pentru prevenirea delicvenței juvenile, iar rezultatele acestor cercetări vor fi cunoscute de public.

65. Programele, instituțiile, agențiile și oficiile ONU vor colabora și vor coordona activitățile în probleme legate de justiție pentru copii în prevenirea delicvenței și criminalității juvenile.

REGULILE DE LA HAVANA

Normele Organizației Națiunilor Unite pentru protecția minorilor privați de libertate¹ (secvențe)

I. PERSPECTIVE FUNDAMENTALE

1. Sistemul justiției pentru minori trebuie să susțină drepturile și siguranța și să promoveze bunăstarea fizică și mentală a minorilor. Pedepsa cu închisoarea trebuie folosită numai ca o metodă extremă.

2. Privarea de libertate a minorilor se va face doar în conformitate cu principiile și procedurile prezentate în aceste Norme și în Ansamblul regulilor minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori (Regulile de la Beijing). Privarea de libertate a unui minor trebuie să fie o măsură extremă și pentru perioada minim necesară și trebuie să se limiteze la cazurile excepționale. Durata sancțiunii trebuie să fie stabilită de o autoritate judiciară, fără a elimina posibilitatea scurtării pedepsei.

---

¹ Normele ONU pentru protecția minorilor privați de libertate au fost adoptate la 14 decembrie 1990.

7. Când este cazul, statele-membre ale Națiunilor Unite trebuie să includă prezentele Norme în legislația lor sau să o modifice corespunzător și să ofere remedii efective pentru încălcarea acestora, inclusiv compensarea. De asemenea, statele trebuie să monitorizeze aplicarea Normelor.

II. DOMENIUL ȘI APLICAREA NORMELOR

11. Prezentele Norme aplică următoarele definiții:

(a) **Minorul** reprezintă orice persoană care nu a împlinit 18 ani. Limita de vârstă sub care nu este permisă privarea de libertate a unui copil trebuie stabilită prin lege;

(b) **Privarea de libertate** înseamnă orice formă de detențiune sau de reținere sau plasarea unei persoane într-o instituție de îngrijire publică sau privată, pe care această persoană nu are permisiunea să o părăsească oricând dorește, în urma unui ordin al unei autorități juridice, administrative sau al altei autorități publice.

12. Privarea de libertate trebuie aplicată în condiții și împrejurări care asigură respectarea drepturilor minorilor. Minorilor deținuți în instituții trebuie să li se asigure participarea la activități și programe care să le

promoveze și susțină sănătatea și respectul de sine, să le stimuleze simțul răspunderii și să încurajeze acele atitudini și aptitudini care îi vor ajuta în dezvoltarea potențialului lor ca membri ai societății.

III. MINORII ARESTAȚI SAU CARE AȘTEAPTĂ JUDECAREA

17. Minorii care sunt reținuți în arest sau care așteaptă judecata sunt considerați nevinovați și vor fi tratați ca atare. Detenția înainte de judecată va fi, pe cât posibil, evitată și limitată la situații excepționale. De aceea, vor fi depuse toate eforturile pentru a aplica măsuri alternative. Când se aplică, totuși, arestul preventiv, tribunalele pentru minori și cei care conduc investigațiile vor acorda prioritate maximă rezolvării celei rapide a unor astfel de cazuri, pentru a asigura scurtarea pe cât posibil a detențiunii. Deținuții nejudecați trebuie separați de minorii condamnați.

18. Condițiile în care este deținut un minor nejudecat trebuie să fie conforme normelor formulate în continuare, cu prevederi suplimentare, dacă sunt necesare și adecvate, ținând cont de prezumția de nevinovăție, de durata detențiunii și de statutul legal și situația minorului. Aceste prevederi includ, dar nu se limitează în mod necesar la următoarele:

(a) Minorii trebuie să aibă dreptul la consiliere juridică și să aibă posibilitatea de a solicita servicii juridice gratuite, dacă acest lucru este posibil, și de a comunica regulat cu consilierii lor juridici. Se va asigura confidențialitatea acestor comunicări;

(b) Minorilor trebuie să li se ofere, când este posibil, posibilitatea de a presta o muncă, contra unei remunerații, și de a-și continua studiile sau pregătirea, dar fără să li se impună acest lucru. Munca, studiile sau pregătirea nu trebuie să constituie o cauză a prelungirii detenției;

(c) Minorii trebuie să primească și păstreze materiale pentru distracție și activități recreative compatibile cu interesele administrării justiției.

IV. CONDUCEREA INSTITUȚIILOR PENTRU MINORI

A. Dosarele

19. Toate rapoartele, inclusiv dosarul penal, fișele medicale și evidențele procedurilor disciplinare, și toate celelalte documente legate de forma, conținutul și detaliile tratamentului trebuie păstrate într-un dosar individual confidențial, care trebuie să fie actualizat, accesibil numai persoanelor autorizate și clasificat astfel încât să fie ușor de înțeles. Când este posibil, fiecare minor trebuie să aibă dreptul de a contesta orice fapt sau opinie conținute în dosarul său, astfel

încât să permită rectificarea afirmațiilor inexacte, nefondate sau incorecte. Pentru a-și exercita acest drept, trebuie să existe proceduri care permit unei părți terțe competente accesul la și consultarea dosarului, la cerere. La eliberare, dosarele minorilor vor fi sigilate și, la timpul convenit, distruse.

B. Admiterea, înregistrarea, mutarea și transferul

21. În fiecare instituție în care sunt reținuți minori, trebuie să existe o evidență completă și sigură cuprinzând următoarele informații despre fiecare minor primit:

- (a) Informații privind identitatea minorului;
- (b) Faptul și motivele încredințării și autoritatea pentru aceasta;
- (c) Ziua și ora admiterii, transferului și eliberării;
- (d) Detalii privind înștiințarea părinților și tutorilor la fiecare admitere, transfer sau eliberare a minorului aflat în îngrijirea lor la momentul încredințării;
- (e) Detalii privind problemele de sănătate fizică și mintală cunoscute, inclusiv despre abuzul de droguri sau alcool.

22. Informațiile privind admiterea, plasarea, transferul sau eliberarea trebuie furnizate fără întârziere părinților și tutorilor sau celei mai apropiate rude a minorului implicat.

C. Clasificarea și plasarea

27. Cât mai curând posibil după momentul primirii, fiecare minor trebuie interviueat și trebuie pregătit un raport psihologic și social care să identifice toți factorii relevanți tipului specific de îngrijire și programului necesar minorului. Acest raport, împreună cu un raport pregătit de un medic ofițer care a examinat minorul la sosire, trebuie înaintat directorului pentru a hotărî cea mai adecvată plasare pentru minor în cadrul instituției și tipul și nivelul de îngrijire specifice și programul care va fi urmat. Când este necesar un program de reabilitare special și când perioada petrecută în instituție o permite, personalul specific pregătit al instituției trebuie să pregătească în scris un plan de tratament individualizat, specificând obiectivele tratamentului, perioada și mijloacele, etapele și întârzierile cu care pot fi atinse obiectivele.

29. În toate instituțiile de detențiune minorii trebuie separați de adulți, cu excepția cazului în care sunt membri ai aceleiași familii. În situații atent controlate, minorii pot fi ținuti împreună cu adulți atent selectați, ca parte a unui program special care s-a dovedit binefăcător pentru minorii implicați.

D. Mediul fizic și facilitățile

31. Minorii privați de libertate au dreptul la acele facilități și servicii care întrunesc toate condițiile sănătății și demnității umane.

36. În măsura posibilului, minorii trebuie să aibă dreptul de a folosi hainele proprii. Instituțiile de detențiune trebuie să asigure că fiecare minor are haine personale potrivite climei și adecvate pentru a asigura o stare de sănătate bună și care nu sunt în nici un fel degradante sau umilitoare. Minorilor care sunt mutați sau care părăsesc o instituție, indiferent de scop, li se va permite să poarte haine proprii.

37. Toate instituțiile de detențiune vor asigura că fiecare minor primește mâncare adecvat preparată și servită la ore normale de masă, de calitate și în cantitatea necesară pentru a satisface standardele dietetice, igienice și sanitare și, în măsura posibilului, exigențele religioase și culturale. Fiecare minor trebuie să aibă în permanență la dispoziție apă de băut curată.

E. Educația, pregătirea profesională și munca

38. Fiecare minor aflat la vârsta școlarizării obligatorii are dreptul la educația corespunzătoare nevoilor și abilităților sale și destinată să-l pregătească pentru

întoarcerea în societate. Această educație trebuie asigurată în afara instituției de detențiune, în școli publice atunci când acest lucru este posibil și, în orice caz, de către profesori calificați prin programe integrate în sistemul educațional al țării respective astfel încât, după eliberare, minorii să își poată continua studiile fără dificultăți. Administrația instituțiilor de detențiune trebuie să acorde o atenție specială educației minorilor străini sau cu necesități culturale sau etnice speciale. Minorii analfabeți sau care au dificultăți de înțelegere sau învățare trebuie să aibă dreptul la educație specială.

39. Minorii care au depășit vârsta școlarizării obligatorii și care doresc să-și continue studiile trebuie să aibă permisiunea și să fie încurajați să o facă, și trebuie depuse toate eforturile pentru a le facilita accesul la programe educaționale adecvate.

42. Toți minorii trebuie să aibă dreptul de a beneficia de pregătire profesională pentru meserii care îi pot pregăti pentru angajare în viitor.

F. Recrearea

47. Toți minorii trebuie să aibă dreptul zilnic la o perioadă adecvată pentru exerciții libere, în aer

liber, oricând vremea permite acest lucru, în care în mod normal trebuie să li se ofere posibilități de pregătire fizică și recreare corespunzătoare. Pentru aceste activități trebuie să se asigure spațiu, instalații și echipamente adecvate. Fiecare minor trebuie să aibă zilnic timp suplimentar pentru odihnă, din care poate folosi o parte, dacă dorește, pentru a-și dezvolta abilitățile sau talentul artistic. Instituția de detențiune trebuie să asigure că fiecare minor este apt fizic pentru a participa la programele de educație fizică disponibile. Trebuie să se ofere terapie și educație fizică reparatorie, sub supraveghere medicală, minorilor care au nevoie de acestea.

G. Religia

48. Fiecare minor trebuie să aibă permisiunea de a-și satisface nevoile impuse de viața sa religioasă și spirituală, mai ales de a participa la slujbele sau întrunirile organizate în instituția de detențiune sau de a ține propria slujbă și de a poseda cărțile necesare sau obiectele de ritual și învățătură ale religiei sale. Dacă o instituție de detențiune cuprinde un număr suficient de minori de o anumită religie, trebuie desemnat sau aprobat unul sau mai mulți reprezentanți ai respectivei religii și trebuie să i se permită să țină slujbe în mod regulat sau să facă

minorilor vizite pastorale particulare, la cererea acestora. Fiecare minor trebuie să aibă dreptul de a primi vizite de la un reprezentant calificat al oricărei religii pe care o alege, ca și dreptul de a participa la servicii religioase și de a refuza liber educația, consilierea sau îndoctrinarea religioasă.

H. Asistența medicală

49. Fiecare minor va beneficia de îngrijire medicală adecvată, atât preventivă cât și curativă, incluzând tratament stomatologic, oftalmologic și psihologic, ca și de produsele farmaceutice și dietele speciale indicate de medic. Când este posibil, îngrijirea medicală trebuie asigurată minorilor deținuți prin instituțiile și serviciile sanitare ale comunității în care se află instituția de detențiune, în scopul de a preveni stigmatizarea minorului și de a-i promova respectul de sine și integrarea în comunitate.

50. Fiecare minor are dreptul de a fi examinat de un medic imediat după sosirea într-o instituție de detențiune, în scopul de a găsi orice dovadă a unui tratament inadecvat anterior și de a identifica orice stare fizică sau psihică care necesită servicii medicale.

I. Înștiințarea privind boala, rănirea și decesul

56. Familia sau tutorele unui minor și orice altă persoană desemnată de minor au dreptul de a fi informați în legătură cu starea sănătății minorului, la cerere și în cazul oricăror modificări importante privind sănătatea minorului. Directorul instituției de detențiune trebuie să înștiințeze fără întârziere familia sau tutorele minorului implicat sau altă persoană desemnată, în cazul decesului, îmbolnăvirii care necesită transferarea minorului la o instituție medicală din exterior, sau al unei situații care necesită îngrijire clinică în cadrul instituției de detențiune pentru mai mult de 48 de ore. De asemenea, trebuie înștiințate autoritățile consulare ale statului al cărui cetățean este un minor străin.

J. Contactele cu comunitatea

59. Trebuie asigurate toate mijloacele pentru a garanta că minorii comunică adecvat cu lumea din exterior, ceea ce constituie o parte integrantă a dreptului la tratament corect și umanitar și este esențial pentru pregătirea minorilor pentru întoarcerea la societate. Trebuie să li se permită minorilor să comunice cu familiile, prietenii și alte persoane sau reprezentanți ai unor organizații respectabile din exterior, să părăsească instituțiile de detențiune pentru a-și

vizita căminul și familia și să primească permisiune specială de a părăsi instituția de detențiune în scopuri educaționale, vocaționale sau pentru alte motive importante. Dacă un minor execută o pedeapsă, timpul petrecut în afara instituției de detențiune trebuie considerat ca parte a perioadei de executare a sentinței.

60. Fiecare minor trebuie să aibă dreptul de a primi vizite constante și frecvente, în principiu o dată pe săptămână și nu mai rar de o dată pe lună, în condiții care respectă nevoia minorului de intimitate, contact și comunicare nelimitată cu familia și cu avocatul apărării.

K. Limitarea constrângerii fizice și folosirea forței

63. Trebuie interzisă folosirea instrumentelor de constrângere și a forței, indiferent de scop, cu excepția celor prevăzute în norma 64 de mai jos.

64. Instrumentele de constrângere și forța pot fi folosite numai în cazuri excepționale, când toate celelalte metode de control au fost epuizate și au eșuat, și numai după cum este specific autorizat și precizat de legislație și regulament. Acestea nu trebuie să provoace situații umilitoare sau degradante

și trebuie folosite restrictiv și pentru o perioadă cât mai scurtă cu putință. Se poate recurge la astfel de metode prin ordinul directorului administrației, pentru a împiedica un minor să se automutileze, să rănească alte persoane sau să provoace pagube serioase. În astfel de cazuri, directorul trebuie să consulte fără întârziere personalul medical și alt personal competent și să raporteze autorității administrative superioare.

65. Trebuie interzise portul și folosirea armelor de către personal în orice instituție în care sunt deținuți minori.

L. Proceduri disciplinare

66. Orice măsuri și proceduri disciplinare trebuie să mențină siguranța și o viață comunitară liniștită și trebuie să respecte demnitatea inalienabilă a minorului și obiectivele fundamentale ale îngrijirii instituționale, și anume insuflarea simțului dreptății, a respectului de sine și pentru drepturile fundamentale ale fiecărei persoane.

68. Ținând cont de caracteristicile, nevoile și drepturile fundamentale ale minorilor, legislația și reglementările adoptate de autoritatea administrativă competentă

trebuie să stabilească norme cu privire la următoarele:

- (a) comportamentul care constituie o abatere disciplinară;
- (b) tipul și durata sancțiunilor disciplinare care pot fi aplicate;
- (c) autoritatea competentă să impună astfel de sancțiuni;
- (d) autoritatea competentă să examineze apelurile.

M. Inspectarea și plângerile

72. Trebuie desemnați inspectori calificați sau o autoritate echivalentă constituită în mod corespunzător, care nu aparține conducerii instituției, pentru a efectua inspecții obișnuite, în mod regulat, și inspecții neanunțate, din proprie inițiativă, și trebuie să li se garanteze independența în exercitarea acestei funcții. Inspectorii trebuie să aibă acces nelimitat la toate persoanele angajate sau care lucrează în orice instituție în care minorii sunt sau pot fi privați de libertate, la toți minorii și toate dosarele unor astfel de instituții.

75. Orice minor trebuie să aibă posibilitatea de a adresa cereri sau plângeri directorului instituției de detențiune și reprezentantului său autorizat.

N. Întoarcerea la comunitate

79. Toți minorii trebuie să beneficieze de sprijinul unor servicii specializate, care să îi ajute să se întoarcă în societate, la viața de familie, la școală sau serviciu, după eliberare. În acest scop trebuie prevăzute cursuri și proceduri speciale, inclusiv eliberarea condiționată.

80. Autoritățile competente trebuie să ofere sau să asigure servicii de asistență care să îi ajute pe minori să se reintegreze în societate și să reducă prejudecățile cu care se confruntă aceștia. Aceste servicii trebuie să asigure, în măsura posibilului, că minorului beneficiază de condiții decente de locuit, de un loc de muncă, de haine și suficiente mijloace pentru a se întreține după eliberare, pentru a facilita succesul reintegrării. Reprezentanții agențiilor care asigură astfel de servicii trebuie consultați și trebuie să aibă acces la minori în timpul detențiunii, în scopul de a-i ajuta la întoarcerea în comunitate.

V. Personalul

81. Personalul trebuie să fie calificat și să includă un număr suficient de specialiști, cum ar fi educatori, instructori pentru pregătirea profesională, consilieri, asistenți sociali, psihiatri și psihologi. În mod normal, aceștia, împreună restul personalului specializat,

trebuie să fie angajați permanenți. Aceasta nu înseamnă excluderea angajaților cu o fracțiune de normă sau a voluntarilor, atunci când sprijinul și pregătirea pe care le pot asigura aceștia sunt corespunzătoare și benefice. Instituțiile de detențiune trebuie să folosească toate resursele de îndreptare, educative, morale, spirituale sau orice alte resurse și forme de asistență corespunzătoare și disponibile în cadrul comunității, în conformitate cu nevoile și problemele individuale ale minorilor deținuți.

87. La îndeplinirea îndatoririlor pe care le au, membrii personalului trebuie să respecte și să protejeze demnitatea umană și drepturile fundamentale ale minorilor, în special pe următoarele:

- (a) Li se interzice tuturor membrilor instituției de detențiune sau ai personalului să aplice, instige la sau să tolereze orice act de tortură sau orice formă de tratament, pedeapsă, corecție sau de disciplinare care sunt brutale, crude, inumane sau degradante, indiferent de pretext sau de situație;
- (b) Toți membrii personalului vor respinge și combate riguros orice act de corupție, raportându-l fără întârziere autorităților competente;
- (c) Toți membrii personalului trebuie să respecte prezentele Norme. Cei care au motive să creadă că

s-a comis sau este pe cale să se comită o încălcare gravă a prezentelor Norme trebuie să raporteze cazul autorităților superioare sau organelor învestite cu autoritatea de a examina sau a remedia.

(d) Toți membrii personalului trebuie să asigure protecția sănătății fizice și mintale a minorilor, inclusiv protecția împotriva abuzului și exploatării fizice, sexuale și emoționale, și trebuie să ia imediat măsuri pentru a asigura asistență medicală oricând aceasta este necesară.

(e) Toți membrii personalului trebuie să respecte dreptul la intimitate al minorului și, mai ales, trebuie să protejeze toate informațiile confidențiale referitoare la minori sau la familiile acestora, aflate în timp ce își desfășurau activitatea profesională.

(f) Toți membrii personalului trebuie să se străduiască să reducă orice diferență între viața din interiorul și cea din afara instituției de detențiune, care tind să dispară datorită respectului acordat demnității de ființe umane a minorilor.

Recomandările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei

cu privire la noile moduri de abordare a delinvenței juvenile și rolul justiției juvenile¹
(secvențe)

Considerând că delinvența juvenilă constituie o preocupare majoră într-un șir de state-membre ale Consiliului Europei și

Convins de faptul că răspunsurile la această provocare trebuie să fie pluri-disciplinare și să implice persoane, familii, școli și comunități

Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a recomandat statelor-membre

- să facă cunoscute aceste Recomandări tuturor agențiilor, mass-media și publicului; și
- să admită necesitatea de a avea reguli europene separate și concrete privind sancțiunile și măsurile comunitare și reguli europene privind penitenciarele pentru minori.

¹ Recomandările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei cu privire la noile moduri de abordare a delinvenței juvenile și rolul justiției juvenile au fost adoptate la 24 septembrie 2003.

I. Definiții

În contextul acestor Recomandări:

- **Minori (juvenili)** înseamnă persoane care au atins vârsta responsabilității penale, dar nu au atins vârsta majoratului; cu toate acestea, prezentele Recomandări se pot extinde asupra celor care sunt în imediată apropiere de aceste vârste;
- **Delinvență** înseamnă acțiuni care cad sub incidența legii penale. În unele țări ea include comportamentul antisocial și/sau deviant care poate ajunge sub incidența legii administrative sau civile;
- **Sistemul de justiție juvenilă** este definit drept element oficial al unei abordări mai largi privind crimele tinerilor. În afară de instanțele pentru minori, sistemul cuprind organele sau agențiile oficiale, cum ar fi poliția, procuratura, specialiștii în drept, serviciul de probațiune și instituțiile penale.

II. O abordare mai strategică

- 1.** Principalul scop al justiției juvenile și al măsurilor asociate pentru abordarea delinvenței juvenile va fi:
- i. de a preveni comiterea infracțiunilor și recidiva;

- ii. de a (re)socializa și (re)integra infractorii; și
- iii. de a satisface nevoile și interesele victimelor.

2. Sistemul de justiție juvenilă va fi privit ca un element al unei strategii comunitare largite pentru prevenirea delincvenței juvenile, care ține cont de întregul context în care a fost comisă infracțiunea: familia largită, școală, vecini și prieteni.

3. Resursele vor fi orientate în special spre soluționarea cazurilor serioase, violente, persistente și cu implicarea consumului de droguri și alcool.

4. Vor fi dezvoltate măsuri mai eficiente și adecvate de prevenire a comiterii infracțiunilor și recidivei în rândul membrilor tineri ai minorităților etnice, grupurilor de tineri, tinere și al celor sub vârsta responsabilității penale.

5. Intervențiile în cazul infractorilor minori vor avea la bază, în măsura posibilităților, dovezi științifice referitor la ceea ce aduce rezultate, cu cine și în ce condiții.

III. Răspunsuri noi

7. Lărgirea numărului de alternative potrivite pe care organele de urmărire penală va fi folosită

în mod oficial. Ele trebuie să facă parte din procedurile regulamentare, să respecte principiul proporționalității, să reflecte interesul superior al copilului și, în principiu, să fie aplicate doar în cazurile în care responsabilitatea este asumată liber.

8. Pentru a aborda o încălcare gravă, violentă și persistentă a legii de către copii și tineri, statele-membre ale Consiliului Europei trebuie să dezvolte un spectru mai larg de sancțiuni și măsuri comunitare inovatoare și mai eficiente (dat totuși proporționale). Ele trebuie să vizeze direct comportamentul infractor, dar și nevoile infractorului. Măsurile trebuie să implice și părinții infractorului sau alt reprezentant legal (cu excepția cazurilor în care acest lucru este considerat contra-productiv) și, atunci când este posibil și oportun, să acorde victimei mediere, restaurare și reparare.

10. Părinții (sau alți reprezentanți legali) trebuie să fie încurajați să-și asume responsabilitățile referitor la comportamentul infracțional al copiilor lor. Ei trebuie să fie prezenți la procesul de judecată și, dacă e posibil, să primească ajutor, sprijin și consiliere. Ei vor fi rugați să frecventeze cursuri de instruire pentru părinți, să urmărească ca copiii lor să frecventeze

școala și să acorde ajutor agențiilor în implementarea sancțiunilor și măsurilor comunitare.

11. Reflectând tranziția extinsă spre maturitate, ar trebui să fie posibil ca adulții tineri sub vârsta de 21 ani să fie tratați într-un mod comparabil cu cel al minorilor și să li se aplice aceleași intervenții, în cazul în care judecătorul consideră că ei nu sunt la fel de maturi și responsabili pentru acțiunile lor ca și adulții.

12. Pentru a facilita intrarea lor pe piața muncii, vor fi depuse toate eforturile pentru a se asigura că tinerilor adulți infractori sub vârsta de 21 ani nu li se cere să divulge cazierul lor juridic viitorului angajator, cu excepția cazurilor în care postul de lucru cere contrariul.

20. Se va adopta o abordare bazată pe reintegrare, utilizându-se perioade de plecare provizorie din instituție, instituții de tip deschis, eliberare condiționată înainte de termen ș.a. Se vor investi resurse în măsurile de reabilitare după eliberare și aceasta va fi planificată și implementată, în toate cazurile, în strânsă colaborare cu agențiile din afară.

IV. Implementare

21. Răspunsul la delinquența juvenilă va fi planificat, coordonat și acordat de parteneriatele locale ce includ agenții publice-cheie, poliție, serviciul de probațiune, serviciul de protecție socială și tineret, instanțe judiciare, serviciile de educație, angajare în câmpul muncii, sănătate și autoritățile de gospodărire, precum și sectorul privat și voluntar. Aceste parteneriate vor fi responsabile pentru atingerea scopului comun și clar definit și:

- vor oferi formare profesională și perfecționare continuă;
- vor planifica, finanța și presta servicii;
- vor stabili standarde și vor monitoriza performanțele;
- vor disemina informația (conformându-se rigorilor legale de protecție a informației și păstrare a secretului profesional și luând în considerație obligațiile specifice ale agențiilor în cauză); și
- vor evalua eficacitatea și vor disemina practicile bune.

VI. Monitorizare, evaluare și diseminare a informației

23. Pentru a extinde cunoștințele privind intervențiile reușite vor fi alocate fonduri pentru evaluarea

independentă științifică a acestor intervenții și diseminarea concluziilor acesteia către comunitatea de practicieni.

24. Pentru a preveni discriminarea pe motive etnice în sistemul de justiție juvenilă și a identifica cazurile în care se solicită intervenții specifice culturale, se va colecta informație și/sau se vor efectua cercetări privind implicarea și tratamentul minorităților etnice la fiecare etapă a sistemului de justiție juvenilă.

25. Pentru a combate perceperea negativă, a informa opinia publică și a spori încrederea publicului vor fi elaborate strategii informaționale privind delinquența juvenilă și va spori lucrul și eficacitatea sistemului de justiție juvenilă, folosindu-se pentru aceasta o largă varietate de mijloace, inclusiv televiziunea și Internet-ul. Aceasta se va realiza fără a face disponibilă informația privind persoana sau altă informație care ar putea duce la identificarea infractorului sau victimei.

4

EDIȚII ALE CENTRULUI MEDIA PENTRU TINERI

A ȘTI PENTRU A FACE.

Ghid pentru formatori în activitățile media pentru tineri.

Centrul Media pentru Tineri, Chișinău, 2006.

„A ȘTI PENTRU A FACE” este titlul unui ghid destinat formatorilor în activități media pentru tineri care a fost lansat la Chișinău.

Autorul ghidului este Vitalie Dogaru, lector la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării a Universității de Stat din Chișinău și reporter la Radio Europa Liberă, Biroul din Republica Moldova. Lucrarea include cinci capitole care se axează pe modul în care pot fi organizate activități de instruire pentru tineri în domeniul mass-media. Autorul spune că „ghidul cuprinde experiențe și practici acumulate pe parcursul ultimilor ani în timpul acțiunilor de instruire a tinerilor”.

Directorul Centrului Media pentru Tineri, Veronica Boboc, a afirmat pentru Agenția Monitor Media că elaborarea și editarea ghidului „A ști pentru a face” a fost dictată de necesitatea unei mai bune informări didactice a jurnaliștilor implicați în diferite proiecte media pentru tineri.

Publicația, cu un volum de 118 pagini, a fost editată de Centrul Media pentru Tineri cu suportul Guvernului Germaniei din fondurile Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est și Institutului Inter-cultural German (IFA).

Monitor Media, 14 februarie 2006

FOTOsCOPII, 2005.

Fotografii realizate de tineri.

Centrul Media pentru Tineri, UNICEF Moldova, Chișinău, 2005.

www.unicef.org/ceecis/fotoscopii_2005.pdf.

„Un eseu fotografi despre efectele migrației în Republica Moldova este reflectat în expoziția cu genericul „FotosCopii 2005” și albumul cu același nume, care au fost lansate la Chișinău. Expoziția și albumul cuprind lucrările semnate de 16 tineri din Moldova, care au participat, în vara anului 2005, la un Atelier Foto, susținut de fotograful cu renume mondial, Giacomo Pirozzi.

Tinerii fotografi au reușit nu doar să facă simple fotografii, dar adevărate istorii omenești. Una dintre participante la atelier, Tatiana Iațco, susține că atelierul a fost mai mult decât o lecție de fotografie, deoarece aceasta s-a transformat într-un mesaj direct al unei societăți. În opinia Tatiane, ea și colegii săi „au reușit să pătrundă în sufletele oamenilor din acea localitate și să transmită mesajele lor emoționante”.

Ziarul de Gardă, 22 decembrie 2005

IMAGINEA TINERILOR.

Ghid pentru jurnaliști și alți profesioniști.

Centrul Media pentru Tineri, UNICEF Moldova, Chișinău, 2005.

„Imaginea Tinerilor. Ghid pentru jurnaliști și alți profesioniști” este o nouă resursă de informare și documentare în domeniul jurnalismului, apărută la Chișinău. Cele două mari compartimente ale cărții – „Fapte bune” și „Inițiative media ale tinerilor” – promovează conceptul de jurnalism pentru dezvoltare umană și constituie o pledoarie pentru abordarea tinerilor ca pe o sursă de subiecte pozitive în mass-media și ca o resursă importantă pentru progresul societății moldovenești”. Romanian Global News, 5 ianuarie 2006
www.impact.md/ro/monitor_media/2006/23.html

JOURNALISM GUIDE ON COVERING YOUTH ISSUES PUBLISHED IN MOLDOVA

A new guide for journalists was recently launched in Moldova. Titled “The Image of the Young,” the new journalism resource consists of two parts – “Best Practices” and “Media Initiatives of the Young.” It promotes the concept of “human development journalism” and calls on media professionals to use the young as a resource to identify topics for “positive” media stories. The six Moldovan journalists and the journalism instructor from Park University in the United States who have authored the guide, maintain that through their activities the young can contribute to the overall progress of Moldovan society. The guide has been published jointly by the Moldovan office of the UNICEF and the Youth Media Center from Chisinau. The new resource book is illustrated with photographs of Italian photographer Giacomo Pirozzi.

**Moldova Media News, Volume 6, nr. 1, January 31, 2006,
<http://ijc.md/en/mmnews/2006/nr1.shtml>**

UN GHID DE BUNE PRACTICI

Pentru studenții Facultății de Jurnalism și Științe ale Comunicării ai Universității de Stat din Moldova dar și pentru alți tineri reporteri din țară a fost editată o nouă sursă de informare și documentare.

Volumul „IMAGINEA TINERILOR. Ghid pentru jurnaliști și alți profesioniști” a fost lansat în ultimele zile ale anului 2005, avându-l ca editor-coordonator pe Igor Guzun, lector superior la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării. Cele două compartimente ale cărții – „Fapte bune” și „Inițiative media ale tinerilor” promovează conceptul de jurnalism pentru dezvoltare umană și constituie o pledoarie pentru abordarea tinerilor ca pe o sursă de subiecte pozitive în mass-media și ca o resursă importantă pentru progresul societății moldovenești.

Printre autorii acestei cărți, editată cu sprijinul Centrului Media pentru Tineri și al Reprezentanței UNICEF în Moldova, se numără Vsevolod Ciornei, redactor-șef adjunct la revista „Săptămâna”; Vitalie Dogaru, lector superior la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, corespondent al Postului de radio „Europa Liberă”; Aurelia Guzun, master în jurnalism; Steven Youngblood, profesor de jurnalism la Universitatea Park din Parkville, Missouri, SUA; Veronica Boboc, director al Centrului Media; Iulia Buzenco, editor-coordonator al Proiectului de Emisiuni pentru Adolescenți și Tineret la Radio Moldova.

Publicația a fost ilustrată cu imagini ale fotografului italian Giacomo Pirozzi și ale tinerilor din Moldova în cadrul atelierului de instruire susținut la Chișinău de acest fotograf cu renume mondial.

În 2004 și în 2005, drept suporturi ale cursului „Jurnalism pentru dezvoltare umană” au servit volumele „Jurnalism pentru dezvoltare umană. Repere ale cursului universitar” și „OMUL, MAI ALES, Ghid de bune practici în domeniul jurnalismului pentru dezvoltare umană”, editate în limbile română și rusă. Apropo, de la afișarea Ghidului de bune practici în domeniul jurnalismului pentru dezvoltare umană pe pagina Web Moldova.org în ziua de 18 august 2005, această publicație a înregistrat până la 1 ianuarie 2006 un număr de 874 accesări.

„Universitatea”, Nr. 7 (63), 28 februarie, 2006

AUTORI

Alina RADU este director al publicației „Ziarul de Gardă” (www.garda.com.md). Instructor la Școala de Studii Avansate în Jurnalism din Chișinău. A activat în presa scrisă, televiziune și radio. Este recunoscută la nivel internațional pentru contribuția sa la jurnalismul de investigație.

Igor GUZUN este lector superior la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, Universitatea de Stat din Moldova. Instructor la Școala de Studii Avansate în Jurnalism din Chișinău. Autor și co-autor la 12 cărți ce promovează conceptul de jurnalism pentru dezvoltare umană.

CENTRUL MEDIA PENTRU TINERI

este un centru de resurse pentru tinerii care dezvoltă activități media, dar și pentru instituțiile care susțin astfel de acțiuni. Este unul dintre centrele prietenoase pentru tineri, create în 2003 cu sprijinul UNICEF și al Primăriei Municipiului Chișinău, Direcția Protecția Drepturilor Copilului.

Centrul Media promovează accesului tinerilor la informație, oferă instruire în bazele jurnalismului și alte activități multimedia. Aici tinerii obțin abilități de a produce emisiuni radio și a edita ziare. Centrul Media creează oportunități pentru a facilita accesul tinerilor jurnaliști în mass-media profesionistă.

www.centrulmedia.m